Kulturně společenský časopis na internetu
2009 • 6

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Daniel Hradecký

J. H. Kalif

Petr Fiala

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Jiří T. Král: **Královiny** (4)
Michal Kliment: **Extase československého filmu: Detektivky 40. let** (8)
Jakub Šofar: **Ne že by na tom nějak zvlášť záleželo...** (12)

Přední kusy

Daniel Hradecký: **Řeči ve čtvrtek dvanáctého** (14)
Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek: Památník sboru dobrovolných hasičů Města Žďáru 1878–1938** (20)
Jakub Šofar: **Filokartistův výsadek 5** (26)
Michal Šanda: **Srdcář Zdeňka Volfa** (28)

Zadní kusy

J. H. Kalif: **Stromy** (30)
Jan Lustig: **Vysloveně žertovně 6.** (37)
Petr Fiala: **Výhody asociálů** (38)

Příloha

Dan Prokop: **Obrázky z Gruzie** (41)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Dan Prokop z cyklu Obrázky z Gruzie (k článku na str. 41)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 6,, ročník 10. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Jakub Šofar, Viki Shock, Michal Šanda, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Naši milí,

volby do Evropského parlamentu znamenají zásadní rozhodování o naší společné budoucnosti. Proto na ně kašleme. Věnujeme se literatuře, která je důležitá hlavně pro přítomnost a pro vás teď a tady. Z historické zkušenosti víme, že zatímco výsledky všemožných voleb přetrvávají v hlavách a učebnicích národů celá staletí, literaturu si nikdo pár týdnů po vyjití nepamatuje. První republiku definují jména jako Tusar a Malypetr, zatímco Čapek či Vančura jsou odsouzeni k živoření ve foliantech úchylných historiků. Víme o své vlastní bezvýznamnosti a její další kousek vám přinášíme v tomhle čísle Dobré adresy. Přidejte se!

Štefan Švec

Literární zádrhel

Pavel J. Hejátko

Na opačné straně duhy

Mám prý raději psáti poezii,
doporučuje mi
pistolník s dlouhými loknami
a zastrkuje si kolt.
Já však holt raději podstatné
jméno dějiny,
ve kterém šťourám se,
jak jiný třebas prostředníkem
v prdeli...

Navíc mi tak nějak došlo,
že všechno až dosud
mi prošlo,
a že jsem asi tedy
takzvaný prominentní disident.
Takové ostatně má každý režim!
Nahlas řvu – potichu jim
(neubližujíce) věřím
a jakožto obě strany
jsme neoddělitelně – spjaty.

(úryvek)

Komentář k básni

Jsem hovado
a kdybych se nenechal potetovat
vypadám jako prodavač ze smíšáku
odkudsi od Letova.
Navíc mi tak nějak došlo,
že všechno až dosud
mi prošlo,
a že jsem asi tedy
takzvaný prominentní disident
jaké ostatně má režim v každé léčebně!

Jsem nesmiřitelný prorok revoluce
může za to mé panictví
a dny bez poluce
šťourám se v prdeli
a pak čichám k velkým dějinám...
Nahlas řvu – chci jednu popravu
za každý komplex, který mám
panečku
o takovém masakru se Stalinovi ani nesnilo.

(Karl Thurgau von Jabkowicz)

Královiny

Kuřte a budete kouřeni

Sexuolog Radim Uzel se postaral o zprávu roku. Upozornil totiž, že podle psychologů mají kuřáci víc sexuálních partnerek. To však není jediná pozitivní informace: světe drž se, poruchami erekce prý mnohem častěji trpí nekuřáci než kuřáci. A když už pálíte jednu od druhé tu s jednou, tu s jinou ženou (a navíc byste s ním mohli rozbíjet cihly), čeká na vás ještě jeden zásadní bonus: kuřáci mají málo pohyblivé spermie, takže ani při hédonistickém způsobu života jim nehrozí, že by hned tak zplodili nechtěného potomka. Jeden je nadšený – pro propagaci kouření už Uzel asi víc udělat nemohl.

Lex Brožová: na dálnici budu mít přednost

Stačí pár sociálních vějiček, a už jsou někteří voliči celý natěšení dát svůj hlas někomu, kdo jim zároveň říká, že je nadčlověk, pro něhož pravidla neplatí. Když Kateřina Brožová v srdceryvném rozhovoru pro Mladou frontu Dnes (Jeden se jako pravičák hluboce stydí, že dával na škole přednost šikaně a nenávisti, neb Brožová říká: „Rodiče jako umělci měli k levici blízko oba. Tloukli mi do hlavy slušné chování a úctu ke druhému člověku. Nebylo mi jedno, když si třeba kantorka zasedla na spolužačku.“) slíbí zdanit bohaté, začne být mnohým jedno, co si herečka skutečně myslí. „Jednou jsem spěchala na vystoupení a jela se mnou v autě malá dcerka. Byla zácpa a jediná šance, jak hodiny nestát v tom štrúdlu, bylo použít odstavný pruh. (...) Slouží k tomu, abychom ho použili v případě nouze. A já měla v autě plačící dítě. Kamióny mě nepustily,“ říká Brožová s bezelstným úsměvem zesvětlené blondýny (její vlastní sebeoznačení). Jeden je pobouřen, že řidiči kamiónů nepoznají automobil panstva: je pochopitelné, nepustí-li do odstavného pruhu všechny ostatní, kteří pospíchají jen tak zbůhdarma a jejich dětem nějaká ta slza neuškodí, ovšem zablokují-li přístup do odstavného pruhu Brožové, jde opravdu o velkou nepředloženost. Není proto divu, že se herečka hodlá dostat do parlamentu: když už delší dobu nenarazila na nějakého Kena, který by jí koupil její vlastní dálnici, musí svou přednost přede všemi vtělit do zákona.

Frankovo varle, Stalinův penis

Tak nám média přinesla zprávu, že španělský diktátor Francisco Franco měl jen jedno varle. Jedno-

A vida, Rose je podle svých slov zřejmě opravdovým idealistou – on totiž takto bojuje proti přílišné politické korektnosti západoevropské společnosti spojené s islámem. Podle něj nyní existuje snaha omezit svobodu projevu, přičemž z tohoto problému existují jen dvě cesty.

ho zajímá, čím se asi zvídaví novináři budou zabývat příště. Hemoroidy Antónia de Oliveira Salazara? Muňkami Augusta Pinocheta? Podivným zakřivením penisu Josifa Vissarionoviče Stalina? Kdyby dnes Adolf Hitler uspořádal tiskovku, jistě by první otázka nějakého novinářského chytrolína zněla: „A jak jste to vlastně měl s tou Evou Braunovou?“

Uraz muslima, posílíš svobodu slova

Se zvláštním pojetím svobody slova nás seznámil Flemming Rose, který před čtyřmi lety v dánském deníku Jyllands-Posten otiskl karikatury Muhammada. V týdeníku Reflex objasnil, proč si tenkrát objednal několik povětšinou pitomých kreseb (u jedné je kupříkladu opravdu intelektuální říkanka „Prorok! / Je tupým pitomcem / Co drží ženu pod palcem“). A vida, Rose je podle svých slov zřejmě opravdovým idealistou – on totiž takto bojuje proti přílišné politické korektnosti západoevropské společnosti spojené s islámem. Podle něj nyní existuje snaha omezit svobodu projevu, přičemž z tohoto problému existují jen dvě cesty. Zaprvé stanovíme nějaká tabu (zakážeme karikatury Muhammada, Ježíše atd.), což povede k omezení svobody slova, nebo zadruhé upravíme tuto svobodu jen tak, aby byly zakázány výzvy k násilí, nactiutrhačství a bylo chráněno soukromí. A protože Rose chce, aby byla co nejširší, otiskl ony karikatury. A že se muslimové cítili uraženi? „Jediné právo, jež nemáte, je nebýt někým uražen,“ zdůrazňuje Rose. Jeden se obává, že jde o zdařilou ukázku případu, kdy někdo neformuluje své myšlenky mozkem, ale motorovou pilou. Rose se nám totiž snaží namluvit, že pokud jsme pro co nejméně omezenou svobodu slova, musíme se zároveň chovat jako hovada. Jako by nebylo možné, aby mainstreamová média byla zároveň svobodná a zároveň projevovala určitou míru slušnosti. Ono je totiž stejně dobře možné otisknout přes celou první stranu fotografii lejna, není to ovšem příliš vkusné, a proto to nikdo neudělá. Potíž je v tom, že za karikaturami v Jyllands-Posten žádný idealismus hledat nemůžeme: zatímco za vtipy ukazující černochy jako opice by je veřejnost po právu roztrhala, a proto žádné netisknou, zesměšňování náboženství přípustné je: to přece většinově ateistické publikum žádá. Rose mluví o hodnotách, dělá ale stejnou práci, jako když v někdejším Sovětském svazu tiskli karikatury proti Uncle Samovi.

Kundera šel na policii, protože měl smysl pro humor

Jeden se omlouvá, že se stále vrací ke Kunderovu případu, až to může zavánět obsesí, stále se vynořující vyjádření různých kulturních činovníků jsou ale mnohdy tak neuvěřitelná, že je nelze nechat bez komentáře. Italská slavistka Serena Vitale nyní v rozhovoru v obtýdeníku A2 ukázala, jak pružně je možné interpretovat morálku. „I kdyby to udělal, tak se nás to vůbec netýká, protože každý má své svědomí,“ začíná. Svatá pravda: špatnosti jiných nám mohou být lhostejné, protože jsou jen a jen jejich záležitostí.

Skončíte-li kvůli udání na 14 let v kriminále, měli byste s jistou tichou úctou sledovat těžký boj udavače s jeho svědomím. A pokud vás ten čin jenom pohoršuje, mlčte úplně, protože, jak říká Vitale: „Těžko si můžeme dnes dovolit holedbat se, co bychom byli sami dělali nebo nedělali. Nikdo není hrdina.“ Další pravda: musíme zdůrazňovat biblické „nesuďte, abyste nebyli souzeni“. Je to přece mnohem ušlechtilejší než přiznat, že jde o nejčastější odpověď na otázku: „Tati, a proč jsi byl v SS (Lidových milicích, KSČ, StB – nehodící se škrtněte)? Serena Vitale pokračuje: „Nikdo si neumí představit, co to bylo za dobu.“ Hajloval jsi? Nikdo si neumí představit... Donášel jsi na souseda? Nikdo... Byl jsi u NSDAP či komunistů? Nikdo... atd. Ano, to jen doba byla zlá, my jsme v zásadě obstáli. A poté přichází zlatý hřeb odpovědi: „Kundera měl přece vždycky zvláštní smysl pro humor a mystifikaci, takže motivace mohly být různé.“ Tak tohle měla vědět Ludmila Brožová-Polednová, ještě než ji odsoudili. Mohli jsme se smát, až bychom se za břicho popadali, a ještě teď nemusela sedět. A navíc, jak říká Vitale: „Těžko po něm dnes můžu chtít, aby se zodpovídal z něčeho, co možná udělal před čtyřiceti lety.“ Jeden je nadšen a navrhuje roční lhůtu pro odpuštění hříchů: takový svět bude víc než dokonalý. Radost ovšem poněkud kalí nevyslovená otázka, zda teze Sereny Vitale platí nejen pro slavné spisovatele, ale i pro hejhuly z Dolních Poběžovic.

Otázka dne: Jaké IQ má senátor Eybert?

Když média přinesla zprávu, že se do Kanady vydal „český Forrest Gump“ Jaroslav Suchý, který se proslavil ošmatáváním Obamy, nebylo na tom nic pozoruhodného. Pozoruhodné bylo až vyjádření senátora za ODS Pavla Eyberta v televizi. Toho totiž Suchý už před časem připravil o peníze na podobnou cestu. Senátor je nyní bude chtít zpět, protože se cítí podveden. Jeden si ale myslí, že když už se necháte oblafnout člověkem, který má IQ 69 a proslul skřehotáním v pořadu X Factor, měli byste se v televizi raději vykroutit tvrzením, že vám ho prostě bylo líto. Jinak totiž zákonitě přivoláte otázku, kdo že vás to přelstí příště. Čtyřleté děcko? Šatní skříň? Pepek Vyskoč?

Otázka dne: Jaký je rozdíl mezi fackováním a onanií?

Jeden dosud nevěděl, jakých zločinů se dopouští jako rodič. Objasnila mu to až vládní kampaň Stop násilí na dětech, respektive její koordinátorka Eva Vaníčková. „Je velmi těžké najít hranici mezi tím, když dítě výjimečně uhodíte, a programovým trestáním,“ upozornila. Jeden je zděšen z toho, co všechno asi svým dětem provedl, když podle vládních úředníků není schopen rozeznat týrání od občasného trestu. A protože by nerad chyboval i v jiných závažných otázkách týkajících se jeho života, mohli by se úředníci napříště zabývat třeba těžko rozeznatelnou hranicí mezi obyčejnou masturbací a nezdravou onanií.

Filmoví kritici: vůdci našeho intelektu

Autor tohoto blogu je filmový fanoušek a dosud ani zdaleka netušil, jakému nebezpečí se právě kvůli tomu vydává vstříc. Ale teď už se strachy opravdu nezvladatelně třese. Jak totiž řekla Reflexu filmová kritička Irena Hejdová: „Na místě filmových fanoušků bych demonstrovala – co nám teď zbude, když z trhu zcela zmizí filmové časopisy (pozn.: Cinema a Premiere)? Budou se dezorientovaní diváci orientovat jen podle toho, který nový film bude mít nejmasovější kampaň? Pak tedy pánbůh s námi...“ Ba, představte si tu hrůzu, necelých deset tisíc čtenářů Cinemy bude najednou tak zmateno, že začne vyhledávat filmy typu Kameňák 8. Zatímco dosud jim cestu ukazovalo kritické pero publicistů, najednou se ukáže, že nemají žádný mozek a vlastně jim vyhovuje bezduchá zábava. I autor tohoto blogu se bojí, že takovou situaci nezvládne a půjde do kina na pokračování Bobulí. Vždyť od té doby, co přestal kvůli špatné kvalitě článků číst Rock & Pop, neposlouchá nic jiného než Britney Spears. Demonstrovat by se ale mělo začít dřív, než zaniknou literární časopisy, třeba pak už bez nich ani nebudeme vědět, co vlastně znamená slovo demonstrace.

Jiří T. Král

Další glosy jsou na www.kral.bloguje.cz

DOBRÁ ADRESA

Napínavá soutěž o mobil vaší oblíbené značky!

Losování roku!

Pošlete nám svůj mobil.
Třem vylosovaným
výhercům ho pošleme zpět.

Adresa: Přátelé Dobré adresy. Na Plzeňce 1, Praha 5, 150 00

Soutěž probíhá do odvolání. Losovaní započne nejdříve po obdržení pěti mobilů. Ze soutěže není nikdo vyloučen.

O čem se (ne) mluví

Extase československého filmu

Detektivky 40. let

Ve filmovém umění patří k nejčastějším titulům. Diváci je navštěvují v hojném počtu, jejich styl dává prostor i k řešení společenských témat a patologických jevů, a proto je vyhledávají jak producenti, tak režiséři s uměleckými ambicemi. Přesto se česká a československá detektivka ve 30. a 40. letech rodila zvolna a často v kombinaci s jinými filmovými žánry.

Specifikem českých detektivek ze 40. let je skutečnost, že všechny vznikly až po válce. Během protektorátu můžeme zaznamenat pouze detektivní komedie *Pelikán má alibi* (1940), *Čtrnáctý u stolu* (1943) a *Paklíč* (1944), o nichž bude řeč příště.

Na první čistou detektivku si diváci počkali až do roku 1946, kdy se v kinech objevil snímek s Jaroslavem Marvanem v roli inspektora Čadka *13. revír*. Film, který po osmi letech opět spojil režiséra Martina Friče a autora detektivních románů Eduarda Fikera, měl spletitou historii.

Adaptaci Fikerova románu Zinková cesta začal ještě za protektorátu natáčet Jan Alfréd Holman známý především společenskými dramaty ze začátku 40. let. Do hlavní ženské role přitom obsadil Lídu Baarovou. Holman však musel během natáčení kvůli odhalení své odbojové činnosti prchnout na Slovensko.

Režii tak převzal Martin Frič, ten ale místo Baarové, která právě procházela obviněním z kolaborace, svěřil roli pětadvacetileté Daně Medřické. Ta nezklamala a je jedním z důvodů, proč je film populární dodnes.

V roce 1946 měl premiéru i další detektivní snímek, s jehož realizací se započalo za války. A na jeho režii se znovu podílel tvůrce, který měl s československou detektivkou co do činění už ve 30. letech. Snímek *Lavina* natočil Miroslav Cikán.

Jednalo se o vůbec první filmovou detektivku u nás, která vycházela z filmového námětu nedetektivních autorů (námět i scénář byl prací Cikána a scenáristy Jarky Mottla). Do hlavní role Cikán obsadil po dobré zkušenosti z filmu *Vzdušné torpédo 48* (1936) Otomara Korbeláře. Ten však tentokrát sehrál ryze záporný part.

Sobecký advokát Heran zabije nešťastnou náhodou svou manželku, ale shodou okolností vina padne na někoho jiného. Poprvé v české detektivce tak nesledujeme snažení policie vypátrat vraha, ale psychologickou studii pachatele, který se musí srovnat se svým svědomím. K jeho přiznání nakonec přispěje živelní pohroma, ačkoli velké finále se odehraje až následně u soudu.

Film poprvé v československé filmové detektivce využil obrazovou retrospektivu, tedy prvek, s nímž pracuje detektivní film dodnes.

V roce 1946 měl premiéru i další detektivní snímek, s jehož realizací se započalo za války. A na jeho režii se znovu podílel tvůrce, který měl s československou detektivkou co do činění už ve 30. letech. Snímek Lavina natočil Miroslav Cikán.

Jednalo se o vůbec první filmovou detektivku u nás, která vycházela z filmového námětu nedetektivních autorů (námět i scénář byl prací Cikána a scenáristy Jarky Mottla). Do hlavní role Cikán obsadil po dobré zkušenosti z filmu Vzdušné torpédo 48 (1936) Otomara Korbeláře. Ten však tentokrát sehrál ryze záporný part.

Lavina

Čapkovy povídk

Musím se ještě zmínit o dlouhodobě nízkém hodnocení tohoto snímku v kontextu československé kinematografie, a to jak odborníky (viz například Lexikon českého filmu), tak diváky (viz csfd.cz). Snímek je zřejmě nedoceněn pro svou skrytou politickou tendenčnost – bezskrupulózní právník je symbolem prvorepublikové buržoazie a velký svět, v němž figuruje, je celkově ve filmu prezentován jako zkažený.

Na druhou stranu snímku dominují výrazné herecké výkony (kromě Korbeláře je zde tradičně výborná i Marie Glázrová), dobře napsaný a ve své době v domácím prostředí novátorský scénář nebo otázky po společenské odpovědnosti za čin, který nebyl úkladnou vraždou, ale pouze nešťastnou náhodou. Titul je rovněž možno zařadit do poválečné vlny snímků „svědomí“, jejichž reprezentantem byl například *Cizinec* (1946) Orsona Wellese. Přiznám se, že z dnešního hlediska, kdy můžeme mnohé tituly soudit s odstupem, nevidím důvod, proč film nezařadit k nejzdařilejším domácím detektivkám.

Jedním z vyšetřovatelů byl v tomto opět Jaroslav Marvan, který zde sehrál další policejní roli (ve 40. letech ještě nebude poslední) a pomalu směřoval svou kariéru k úloze rady Vacátka.

V dalším detektivním snímku *Čapkovy povídky* (1947) si pak Marvan zahrál postavu komisaře Bartoška, která je jediným propojením pěti příběhů z Povídek z jedné a druhé kapsy Karla Čapka. Vznikl tak unikátní povídkový film (v době, kdy české povídkové snímky ještě nebyly tolik v kurzu) nabízející nevšední pohledy na detektivní zápletky.

Zejména pátrání po odcizeném dítěti přináší originální přístup k řešení kriminálního případu, který je zřejmě i v kontextu světové tvorby jedinečný. Jen pro úplnost ještě připomínám názvy povídek, jež byly námětem k filmu: Propuštěný, Případ s dítětem, Balada o Juraji Čupovi, Ukradený spis 139/VII, odd. C a Poslední soud.

V letech 1948 až 1949 vstupuje do české detektivky další tvůrce, režisér Jiří Slavíček. Ten nejprve zfilmoval divadelní hru Františka Langra s kriminální zápletkou *Dvaasedmdesátka* (1948) a poté natočil detektivku nové doby *Dnes o půl jedenácté* (1949).

Langrova *Dvaasedmdesátka* měla jevištní premiéru v roce 1937 a formálně se jednalo o v první polovině 20. století oblíbený inscenační prvek divadla na divadle. Příběh vypráví o nespravedlivě odsouzené ženě (ve filmu ji hraje Dana Medřická), která si odpykává trest za vraž-

du svého manžela. Během svého pobytu v cele napíše divadelní hru, kterou se ředitel věznice rozhodne na konci jejího trestu realizovat – a experiment se mu zdaří, neboť po jejím uvedení se pravý vrah k činu dozná.

Filmové zpracování bohužel nevyužilo celý potenciál hry a film skončil spíše nezdarem. Snímek prohrál i v jiném ohledu – ač natočený v roce 1948, do kin se dostal až v roce 1953, protože v době svého vzniku (už po vítězném únoru) neodpovídal soudobým představám o filmovém umění a jakožto produkt připomínající buržoazní kinematografii se do distribuce nedostal.

Na scénáři filmu se podílel herec Vladimír Šmeral, který na konci 40. let s režisérem Slavíčkem hojně spolupracoval herecky (viz filmy *Podobizna*, 1947, nebo už zmíněný snímek *Dnes o půl jedenácté*). Pro známého herce to byl jediný autorský počin v rámci domácí kinematografie. Spoluautorem scénáře byl rovněž kameraman a filmový historik Karel Smrž.

Režisér Slavíček svou „chybu“ s *Dvaasedmdesátkou* napravil hned o rok později, kdy už zcela v duchu socialistického realismu režíroval detektivku napsanou pro nové poměry *Dnes o půl jedenácté*. Československý film byl po roce 1948 doménou socialistických témat – děj tohoto snímku se odehrává v prostředí stavby a Vladimír Šmeral v roli inspektora Šimáka vyšetřuje vraždu mladého aktivního činovníka Františka Beránka, který našel ve financování výstavby nové budovy nesrovnalosti.

Příběh je zasazen do období budovatelské dvouletky 1947–48 a obsahuje spoustu odkazů na tehdejší dobu – šmelinu v době přídělového systému, velký a malý dekret, sanatorium pro kapitalisty-defraudanty, krádeže materiálu z městské stavby pro jiné černé stavby apod. Na scénáři se mimo jiné podílel pozdější režisér televizní série o majoru Zemanovi Jiří Sequens.

Snímek nabídl jednu z prvních větších rolí tehdy už třiačtyřicetiletému Josefu Beyvlovi. Ten představoval inspektora Zouplnu, Šimákova kolegu reprezentujícího policii starého typu. Souboj nakonec končí triumfem mladého a progresivnějšího Šimáka, jehož metody se ukazují v nových poměrech jako efektivnější. Podobný princip i poslání můžeme nalézt právě v úvodním díle *Třiceti případů majora Zemana*.

Pokud jde o detektivní téma v rámci československého filmu 40. let, pak za zmínku stojí ještě příběh pro děti *Křížová trojka* (1948), jež se v budoucnu stane součástí Extase zabývající se dětským filmem 30. a 40. let, a pak z historického hlediska zajímavá detektivka z fotbalového prostředí *V trestném území* (1950), o níž se krátce zmíním za dva měsíce v Extasi fotbalové. Příští měsíc bude na tomto místě zasvěcen detektivním komediím a parodiím.

Michal Kliment

Příběh je zasazen do období budovatelské dvouletky 1947–48 a obsahuje spoustu odkazů na tehdejší dobu – šmelinu v době přídělového systému, velký a malý dekret, sanatorium pro kapitalisty-defraudanty, krádeže materiálu z městské stavby pro jiné černé stavby apod. Na scénáři se mimo jiné podílel pozdější režisér televizní série o majoru Zemanovi Jiří Sequens.

O čem se (ne) mluví

Ne že by na tom nějak zvlášť záleželo...

Vždycky mi připadalo důležité zprostředkovávat čtenářům odkazy na další prameny. Čtu-li A, pak by skrze toto A měla být nalezena cesta i k B, C, D etc. Možnost vidět či jenom vůbec zaznamenat je stále menší, takže proč tomu nepomáhat...

Živit se jako korektor, to je osud mnoha prozaiků a básníků. Jenže to, co vypadá na první pohled jako udržování kondice, se může proměnit a proměňuje se v nenávist k písmenkům. Kdyby šlo jen o každoroční prořezávání lesa, pak je možné se na každé další korektury těšit. Ale ona je to kolikrát nádeničina, ze které by se mohl časem zrodit nějaký modifikovanější proletariát. Francouzský spisovatel Jean-Paul Dubois (1950) popsal v románu **Život po francouzsku** (Odeon, 2006, přel. Alexandra Pflimpflová) práci své matky. Je to svým způsobem vyznání korektorům i korekturám.

Claire, matka, téměř nikdy nemluvila o svém povolání korektorky. Jednou provždy mi povšechně vysvětlila, že její práce spočívá v opravování pravopisných a jazykových chyb, jichž se dopustili novináři a autoři, kteří si nelámou hlavu s užitím správných slovesných tvarů anebo shodou přívlastí minulého. Člověk by myslel, že jde o relativně poklidné monotónní zaměstnání, rozhodně nijak stresující. Ale naprostý opak je pravdou. Takový korektor nemá nikdy klid. Neustále přemýšlí, pochybuje a hlavně se bojí, že někde nechá chybu, omyl, strašlivou hrubku. Ani matka neznala klid, věčně cítila potřebu ověřovat si v hromadě odborných jazykových příruček správné užití pravidel či oprávněnost

svého zásahu. Takový korektor, říkávala, je jako síť, která má zachytit nečistoty jazyka. Čím je pozornější a náročnější, tím menší jsou oka sítě. Ale ať zachytila sebevíc, nebyla Marie Blicková nikdy spokojená. Naopak, byla přímo posedlá nejbezvýznamnějšími chybami, tou násadou nečistot, která neustále prokluzovala do jejích sítí. Stávalo se kolikrát, že se matka zvedla uprostřed jídla od stolu a šla nahlédnout do některé ze svých encyklopedií nebo odborné knihy, a to jen proto, aby vyloučila pochybnost nebo oslabila nával úzkosti. Tohle chování nebylo výlučným projevem matčiny povahy. Většina korektorů si pěstuje neustálé nutkání cosi si ověřovat a trpí posedlostí, která přímo pramení z povahy jejich práce. Věčný hon za dokonalostí a čistotou je profesionální deformací korektorů.

Když v České televize vysílali o den později záznam (19. 4. 2009) z předávání cen Magnesia Litera, doplnila tento „nevšední zážitek" pořadem *Všude samé Hlubočepy*. O knihách, autorech, čtenářích, prodeji, o smyslu (i nesmyslu) literatury atd. Mezi jinými zde vystupoval ve střihové koláži nakladatel **Vladimír Pistorius** (V. P.), který na jednom místě mluvil o tom, jak zpožděná je reakce tištěných médií (otištěná recenze) na vydání jednotlivých knih. Řekl, že to sleduje a že průměrná doba, která uplyne, je XX. Ale o to číslo teď vůbec nejde.

Protože V. P. vystudoval přírodní vědy a je kadet na počítače, je mu nutno věřit. Když jsem přemýšlel, jak přišel k tomu číslu, uvědomil jsem si, co to muselo být za mravenčí práci. Aby výsledky byly vypovídací, nemohl pracovat s počtem do desítky nakladatelů, ale desítek. Musel mít procentuálně zastoupené firmy velké, střední i malé, pražské i mimopražské. Musel si stanovit jednotný postup k určení, kdy je den D, tedy kdy kniha vychází. Protože občas nakladatel knihu dodanou z tiskárny zadrží a pustí ji na trh až v případnou dobu. Týdenní hlášení, např. z nakladatelství Academia, rozhodně neodpovídá pokaždé skutečnosti (nehledě na to, že rozptyl pěti pracovních dnů v jednom týdnu je už v konečném výsledku znát, kniha vydaná v pondělí je starší o čtyři dny než ta vydaná v pátek). Jsou nakladatelé, kteří k prodeji používají jak distributory, tak jsou současně vlastníky prodejen. A tak dále. Ale věřím, že na to V. P. vymyslel nějaký program, protože knižní podnikání bez programů není možné. Řeknu k tomu jen jedno. Být dneska nakladatel není žádný med. Všichni nenakladatelé si myslí, že jde jen o vydávání knih, ale netuší, že máte na bedrech spoustu jiných úkolů. To je fakt lepší být čtenářem. Pokud si ovšem taky nestanovíte nějaký úkol jako správný rozvědčík. Pokud budete chtít být s těmi opravdovými nakladateli solidární, tak si třeba stanovíte úkol: Zjistit, kolik procent knih (vlastní text) začíná na sudé straně, když by to mělo být na liché. Nebo něco podobně důležitého.

Až budete mít vybádáno a vyhodnoceno, *Dobrá adresa* ráda vaše zkoumání otiskne.

Každý rok se v polovině května koná **Valná hromada Spolku českých bibliofilů**. Tentokrát to bylo 16. máje v sále klubu Mánes. Každý člen, který má zaplacené příspěvky, dostal *Zprávy SČB 1/2009* a speciální bibliofilský tisk.

Podstatná část *Zpráv* je věnována filozofovi a psychologovi Vladimíru Boreckému (1941), který zemřel 6. 2. 2009. Kromě jeho statí *K teoretickým otázkám komiky* a *Dvojí zdroj absurdní komiky* je zde otištěna i jeho selektivní bibliografie. Bibliofilský tisk pro účastníky Valné hromady SČB je věnován 100. výročí založení knihtiskárny Kryl & Scotti v Novém Jičíně na Moravě. Jde o přednášku Bohuslava Smejkala *Nevšední zásluhy tiskařské rodiny Krylů o českou bibliofilii* (pronesená 15. 11. 2005 v Kroměříži) s grafickým listem Lucie Raškové. Jako vždy, bohužel, ne bez chyb. Jedenáct stránek textu by snad mohlo několikrát pročíst více lidí. Ale je to asi problém.

Přestože bylo rozhodnuto, že vydávání edice Pupilla, vycházející téměř 30 let vždy u příležitosti konání Valné hromady SČB péčí Martina Dyrynka, bude ukončena (vysoké finanční náklady proti malému zájmu členů), nakonec bylo v Mánesu možno koupit další, 31. svazek: básně Břetislava Ditrycha *JEN TAK* se dvěma dvoubarevnými kresbami Karla Demela. Nic proti autorovi básní, ale tudy cesta nevede. V Mánesu si stačilo prohlédnout nabídku dalších bibliofilských edicí a tisků a závěr je jasný: forma poráží obsah na hlavu. Mají-li se bibliofilské počiny prodat, aby se vložené finanční prostředky vrátily aspoň k vyrovnání, k bodu nula, je třeba vystoupit z bibliofilského ghetta a hledat kupce–sběratele–čtenáře mimo SČB. Musí jim však být nabídnuta jména, která v současném literárním životě mají ohlas (nejde o to, aby figurovala v prodejních žebříčcích, ale aby patřila k relevantním aktérům české literatury). Kromě jednoho případu je např. současná střední básnická generace zcela mimo zájem bibliofilských nakladatelů, stejně tak autoři experimentální nebo umělci, kteří kromě činnosti výtvarné či hudební píší. Bibliofilové jsou součástí české literatury, ale jejich výkony zasahují v naprosté většině případů jen její okraj. Pěstujeme…

Jakub Šofar

ŘEČI VE ČTVRTEK DVANÁCTÉHO

(fenomenologie skrýše)

Štefanu Švecovi

Přesně tak, jak to řekl – ne – jak to říká
a ještě řekne Emanuel Rádl v roce 1942:
„Ostatně ležím nemocen a nevím,
co se ve světě děje.“

A Jan Vladislav, zesnulý včera, 3. března:
„Leonardo viděl ve skvrně na zdi oblaka a bitvy,
ale co viděl, co potom viděl v bitvách a oblacích?“

1.

Onoho dne dobyl Jozue Makedu a vybil ji ostřím meče
i s jejím králem. Vyhubil obyvatele jako klaté i vše živé v ní;
nenechal nikoho vyváznout. Naložil s králem Makedy,
jako naložil s králem jerišským…

„Válka odpočívá a
já ti říkám, že dnes tady umělec stojí sám,
to znamená bez zásluh v poli.“

„Chybí mu skuteční nepřátelé.“

„Neochraňuje říši, nerozmnožuje ji
anexemi nových provincií, nedecimuje,
nenechává se zbožnit, nešílí.“

„Aniž obluzený řečí verbíře připojil se,
dobrovolník, k legii Senior Rentier.
Je ve výslužbě, odevzdal meč a ponechal si koně,
totiž koníčka, pony, který slyší na jméno Hobby.“

„Nikdy nevíš, kdo ho platí.
Není to Dionýsos, nebude to patrně ani Apollón.“

„Volil svobodně. Pozoruhodné je, že zemře.
Mrtví nepíší pamflety,
mrtví se skrývají jako dokonalý zločin.
On se ale skrývá, aniž má na svědomí čin.“

Daniel

...potom táhl Jozue spolu s celým Izraelem z Makedy do Libny a bojoval s Libnou. I ji a jejího krále vydal Hospodin do rukou Izraele. Vybil ji ostřím meče i vše živé v ní; nenechal nikoho vyváznout. Naložil s jejím králem, jako naložil s králem jerišským...

„Malíř je Oko,
sochaři říkají Ruka
a básník se plaví na lodi Informace
k útesu Uniformace,
kde už delší dobu dokonává
zrazená Ovulace."

„Můj Bože, pouhých šest řádek a hned nejméně
tři slova, která nevzejdou bez slunce vysvětlení.
Naštěstí
dlí kdesi mezi námi znalci jistých procesů.
Ti mi říkají, že Země zakusila před 2 mld. let
totální zalednění pevnin i Oceánu.
Kdo ví, snad byli znalci při tom, já ne
a proto dnes, v epoše totálního zalidnění
důvěřuji raději svým lidem:
Holan: Byl jsem tam,
ale nebyl jsem při tom, říká vrah.
A Beckett: Nedával jsem pozor.
V podstatě jsem tam ani nebyl. Myslím,
že v podstatě jsem už nebyl nikde."

...potom táhl Jozue spolu s celým Izraelem z Libny do Lakíše, oblehl jej a bojoval proti němu. Druhého dne jej dobyl, vybil jej ostřím meče i vše živé v něm, stejně jako naložil s Libnou. Tehdy přitáhl Horám, král gezerský, Lakíši na pomoc. Ale Jozue pobil jej i jeho lid; nenechal nikoho vyváznout...

„Bůh nešifruje
a ty při něm stůj, i když zvítězí..."

„Židé nevěří svému Bohu od chvíle,
kdy přestali naslouchat *vlastním* prorokům,
jejichž ústy přece promlouvá
jinak značně mlčenlivý Hospodin exodu –
tradice jim dokonale zatemnila původ,
takže v jejich kánonu citelně chybí celá tisíciletí:
Evangelisté, básníci apokryfů, Baruch Espinosa,
na toho šli amsterdamští rabíni hned s nožem;
pak Einstein, Fermi a Oppenheimer,
triumvirové uvolňující džina z láhve;
i ten Marx, Freud, Canetti a Ezra Pound,
Ginsberg, Lameth-Wav, Landmesser K.,
Isaiah Berlin a Hannah Arendtová;
samo sebou ti, jež neznám –
především ale generace lichvářů, kteří
vynálezy v oborech merkantilismu a bankovnictví
posunuli evropský středověk k novověku
a současnému kybernetickému Umweltu:
Čím rychleji MŮŽEŠ,
tím rychleji MUSÍŠ!"

„Jako soli je nám třeba lekce
tvůrčího čtení."

Hradecký.

...potom táhl Jozue s celým Izraelem z Lakíše do Eglónu. Dobyl jej onoho dne a vybil jej ostřím meče; vše živé v něm onoho dne vyhubil jako klaté, stejně jako naložil s Lakíšem. Potom přitáhl Jozue spolu s celým Izraelem z Eglónu do Chebrónu a bojovali proti němu. Dobyli jej a vybili ostřím meče, jeho krále, všechna jeho města i vše živé v něm; nenechal nikoho vyváznout, stejně jako naložil s Eglónem...

„Býváme tuze lehkomyslní ve čtvrtek dvanáctého.
Utrpení! To se přece rozumí, ale jak najít smysl
v sytosti, radosti a štěstí?“

„S pravdou, která právě vítězně
protrhává cílovou pásku, s tou já nesouhlasím,
protože jsem na ni nevsadil.“

„Stále to černobílé uvažování, dobří a zlí duchové,
dobrá a zlá těla, čajová miska versus pivní štuc:
Myšlení vymáhající výpalné ve formě lidské oběti.“

„Tahle ulička není jen slepá,
ale i hluchá a němá.“

...potom se Jozue obrátil s celým Izraelem do Debíru a bojoval proti němu. Dobyl jej a vybil ostřím meče, jeho krále i všechna jeho města a vyhubil jako klaté vše živé v něm; nenechal nikoho vyváznout. Jako naložil s Chebrónem, tak naložil s Debírem a jeho králem, stejně jako naložil s Libnou a jejím králem...

„Nejen zvířata, ale také produkty naší bdělosti – myšlenky
nám důvěřují jedině proto,
že jako my i ony mají čela, nosy, oči, ústa a strach:
Poznávají se v nás.
Rovněž, jako my, při náhlém, nepřipraveném
vzájemném setkání přednostně volí útěk, ačkoli ovšem
docházívá i k pronásledování, přičemž
pronásledovatel, má-li uspět, musí disponovat
větší silou než pronásledovaný. Ostatně často jen
podle tohoto poměru sil vůbec rozlišíš,
kdo koho tady právě loví.“

„Časem ale zuby se vyviklají, zuby se rozpadnou.
Pak člověk zdivočí: Přivádí ho k zuřivosti,
že musel zkrotnout.“

...tak vybil Jozue celou zemi, pohoří i Negeb, Přímořskou nížinu
i srázy, a všechny jejich krále. Nikoho nenechal vyváznout, vše,
co dýchalo, vyhubil jako klaté, jak přikázal Hospodin, Bůh Izraele.
Jozue je vybil od Kádeš-barneje až ke Gáze, i celou zemi Gošen
až po Gibeón. Tak se zmocnil Jozue jedním rázem všech těchto králů
a jejich zemí, neboť Hospodin, Bůh Izraele, bojoval za Izraele.
Pak se Jozue spolu s celým Izraelem navrátil do Gilgálu do tábora.

„Tato citadela se vyznačuje nezdolnými hradbami,
aby žádný z obránců nemohl dobýt tábor obléhatelů."

„Obléhání samo je vždy na pováženou, zvláště pak
trvá-li příliš dlouho a tomu je nesnadno se vyhnout,
sedí-li posádka na zásobách masa, soli a bobů.
Závažnou překážkou ráznějšímu vývoji situace
bývá též hojná zásoba silnějších nápojů, v nouzi
i prosté vody, proto nechť prozíravost stavitele zapovídá
jak hloubení studnic, tak sklepení určených
k jinému než lidomornému účelu."

„Žold pak vyplácej včas a bez prodlení,
vždy však dbej, aby se výplata děla v místech
na den koňmo všemi směry pustých:
Nutně ihned propuknuvší všeobecný hazard
přerozdělí statky mužstva s přijatelnější ztrátou
na životech nežli zteč hampejzů a kvelbů."

„Ale pozor! Svobodnou myšlenku rodí
trasy ústupů, útěků, paniky a dezercí,
zatímco spořádaný, vítězný postup vpřed
umožňuje jen tupý výkon rozkazu."

2.

Kdo to tady zatemňuje úradek Boží neuváženými slovy?
Kde jsi byl, když jsem zakládal zemi?
Přišel jsi až ke zřídlu moře, procházel ses po dně propastné tůně?
Byly ti odkryty brány smrti, brány šeré smrti jsi spatřil?
Postřehls celou šíři země?
Pověz, znáš-li to všechno...

„Tvé úpěnlivé pokusy zachytit
na útěku směrem k poznání
komunikační frekvenci nižších andělů:
Ucho nemůžeš zavřít jako oči,
nediv se tedy, že rozmnožuješ řady
obětí smyslových klamů
a když je třeba ukřižovat bezrukého,
zmatky se ještě zmnoží a najdi pak odvahu
jít to osobně hlásit!"

„V džungli nesmíš věřit žádnému zvuku.
V poušti naopak každému."

...kde je cesta k obydlí světla? Kde má své sídlo temnota?
Můžeš je vykázat do jejich hranic?
Máš ponětí o stezkách k jejich domovu?
Tušil jsi, že se jednou narodíš a jak velký bude počet tvých dnů?
Vody tuhnou na kámen, zamrzá hladina propastné tůně.

„Tak usilovně a zaujatě, hluchý slepý ke všemu
kolem sebe hledal v lexikonu domov pod heslem
přístav, až zameškal hodinu vyplutí své lodi
mířící z dálných cest konečně k dálnému domovu
a uvíznul tak doživotně zde, v dalekém, cizím,
cizojazyčném, koloniálním přístavu."

„Časem upadá, nejprve mravně, pak sociálně,
nakonec mentálně, tělesně, až padne doslova."

„Bohové to zařídí tak, že teprve v den
jeho pohřbu do neoznačeného hrobu
vejde ve známost zpráva, že rovněž loď,
jejíž odjezd do vlasti před lety promeškal,
šla ke dnu, aniž dosáhla společného cíle."

3.

Co nastane, člověk neví a kdo mu oznámí, co bude po něm?
Hlupáci se unavují pachtěním, nevědí ani, kudy jít do města.
Pouštěj svůj chléb po vodě, po mnoha dnech
se s ním shledáš. Rozdej svůj díl mezi sedm, ba i osm,
nevíš, co zlého se na zemi stane...

„Říkáš: Jen se dožít jara!
Přitom prosinec je sotva ve své první půli.
Pratuři, mamuti, mastodonti, mocní savci
náročných ledových dob se jara nedožili.
A ty, chabrus proti nim, stůj co stůj doufáš
dožít se nového úsvitu svých osobních dějin."

„Ty věčné nářky na stav a osud světa!
Člověk věrný, poddaný svému osudu – svému zákonu
je tedy nevěrný a ztracený své svobodě. A zákonu."

„Jen kdyby nešlo o to překonat i naději;
ale nejprve zlomit zoufání:
kdyby nešlo právě o to, prolomit všechny protimluvy,
dualismy, dialektiky, paradoxie a manicheismy...
a hned potom i tento průlom prolomit napříč!"

...lépe dvěma než jednomu, mají dobrou mzdu ze svého pachtění.
Upadne-li jeden, druh jej zvedne. Běda samotnému,
který upadne; pak nemá nikoho, kdo by ho zvedl. Také
leží-li dva pospolu, je jim teplo; jak se však má zahřát jeden?
Přepadnou-li jednoho, postaví se proti nim oba.
A nit trojitá teprve se nepřetrhne!

„Samota je smečka o jediném přeživším vlku,
je pokusem získat svobodu udáním spoluvězně,
jenž tutéž svobodu hledal v útěku z místa udávání;
je písní v próze
a co ji nezabije, to ji unudí."

„Zlý sen o svobodě, denní můra. Dying of off.
Svatý František Vláčil káže ptákům, totiž krkavcům
a bezpečný odbyt mají zajištěn pouze nebezpečné knihy.
Přesto:
Být či nebýt? To je oč tu ještě stále běží
a tak, abys to za sebe nemusel rozhodovat sám,
poroučíš přivléci do síně porotu."

4.

Noc co noc hledala jsem na svém lůžku toho, kterého miluji.
Hledala jsem ho a nenalezla.
Teď vstanu a obejdu město, ulice, náměstí, vyhledám toho,
kterého tolik miluji. Hledala jsem ho, a nenalezla.
Našli mě strážci obcházející město...

„Uviděla jsem tě náhodně a jedinkrát, na dvě tři vteřiny,
navíc černobílého, šlo přece o filmový týdeník z roku
šestapadesát, Budapešť byla opět v rukách svých nepřátel.
V tom filmovém šotu pět na jednoho vedli tě chodbou
a byl jsi krásný a odsouzený k smrti za zmýlené smýšlení,
a za zdmi nebo pod podlahami
čekala tě už šibenice nebo hák. Věř mi:
To je jediný důvod, proč musím já dnes,
o půl století později, milovat jiného."

„Zpozorněla jsem, když bylo náměstí Míru
přejmenováno na náměstí Války.
Ptala jsem se lidí: Což byl nastolen celosvětový mír?
Vždyť ulice a náměstí a nábřeží získávají svá jména
od osob, míst a věcí, jež už patří minulosti
a víc jich není.
Vždyť ani ulici, v níž žiju se ještě neříká
Panenská."

„Moje slova k tobě, který tu nejsi,
podobají se dopisům nenapsaným, ale odeslaným,
dopisům anonymním, jako jsou anonymní vynálezci her.
Ale mám své ujištění v naději,
že mohu ještě darovat život,
snad a snadno i nejistý a v beznaději, ale život,
když podle kalendáře čekám svoji pravidelnou krev."

(březen 2009)

POZNÁMKA:
Citace či perikopy, vetknuté do záhlaví každého jednotlivého textu
pocházejí ovšem z vybraných kapitol Starého Zákona.
Není pak pozoruhodné, že se po celá tisíciletí loučíme týmiž slovy?
Autor

Z antikvariátních banánovek

Historie

Myšlenka založiti sbor dobrovolných hasičů v Městě Žďáře vznikla již v r. 1873. Ve valné schůzi tělocvičné jednoty Sokol dne 16.února 1873 jednohlasně usneseno zříditi hasičský sbor. Žádost na obecní výbor byla podána a k jejímu projednání došlo dne 11.dubna 1873. Tělocvičná jednota Sokol se toho roku rozešla a k založení sboru došlo až v r. 1878, jak patrno z pamětní knihy: Městská dada žďárská na Moravě, uznávajíc nutnost zařízení sboru hasičského, jehož ve Žďáře doposud postrádáno, vyzvala purkmistrem svým, Janem Süssem, provoláním ze dne 30.května 1878 občanstvo zdejší k zařízení a přistoupení sboru dobrovolných hasičů, a ono projevilo uznalost tohoto veledobrého účelu tím, že za krátko se členů ke sboru počtem 112 přihlásilo. Stanovami, při dne 16.června 1878 odbývané prvé valné schůzi těchto schválenými a vysokým c. k. mor.-slez. Náměstnictvím ze dne 30.srpna 1878, č. 14.953 potvrzenými, vstoupil sbor v činnost veřejnou. Potřebné šatstvo, výzbroj a p. zakoupila obec žďárská, propůjčivši je sboru k užívání.

K vycvičení členů povolán osvědčený cvičitel, pan Heřman Braasš; polský vojenský uprchlík – byl povolán proto, že cvičil a velel v jazyku českém, oproti druhému konkurentu, učiteli tělocviku na jihlavském gymnasiu a cvičiteli jihlavských hasičů (Freiwillige Turner-Feuerwehr), Hintscherovi, který byl Němec. Cvičitel Braasš, velký sekant (vojenská disciplina) převzal dne 23.září 1878 cvičení ; cvičil sbor se vší obratností až do 10.listopadu 1878, kteréhož dne odbyv se sborem první veřejnou zkoušku na cvičišti a na domech pp. Pluhaře, Binka, Pavlíka, Kisslingera a Nápravníka (Havlíčkovo náměstí) za přítomnosti pp. Vyslanců ctěných sborů polenského, přibyslavského a bohdalovského, pak ctěného obecního zastupitelstva novoměstského a téměř veškerého zdejšího obecenstva, odevzdal sbor slavnému městskému zastupitelstvu zdejšímu.Při slavnosti

Památník

sboru dobrovolných hasičů Města Žďáru vydaný u příležitosti 60tiletého založení sboru

1878-1938

Tiskem Jana Tomana ve Městě Žďáře na Moravě.

této vyznamenáno mužstvo sboru ctěným dámstvem věnci, cvičitel pan Braasš pak poděkovacím diplomem a stříbrnou medailí. Slavnost ukončena zábavou v městské dvoraně.

Dne 17.listopadu 1878 odbýval sbor řádnou valnou schůzi, při které zvoleni byli po prvé následující hodnostáři: velitelem (starostou) pan Jan Süss, měšťanostka č. 61, podvelitelem a zároveň cvičitelem (náčelníkem) pan Frant. Binko č. 137, jednatelem pan Blahorod Frantzl, městský sekretář, pokladníkem pan Josef Süss, městský důchodní, č. 147. Členy výboru: pan JUDr. Gustav Mauer, c. k. notář, pan MUDr. Julius Juren, lékař, pan Josef Apetaur a pan Lambert Binko, měšťané.

Památník sboru dobrovolných hasičů Města Žďáru 1878–1938

Dne 15.prosince 1878 ke třetí hodině ranní, za tuhého mrazu, volán sbor k hašení požáru stodoly páně Kubátovy v Dolní ulici. Prvé vystoupení skončilo s úspěchem.

Po velkém namáhání povoleno sboru užívání praporu po rozešlé se těl. Jednotě Sokol, který sl. Hermína Lázničková za pomoci paní a dívek Města Žďáru v nynější jeho tvar bezplatně připravila. Sbor usnesl se, církevně dal prapor posvětit, ustanoviv k tomu 29. srpen 1880. Slavnost tato je obšírně v Knize pamětí popsána a byla velkou událostí pro Žďár i okolí. Kmotrou praporu byla Její excelence hraběnka Clam-Gallasová, kterou při obřadu zastupovala paní Anna Wollmannová, choť správce velkostatku Zámku Žďáře. Na náměstí před sochou nejsvětější Trojice zbudována rozsáhlá tribuna pro církevní obřady při svěcení praporu. Farář žďárský, důstojný P. Josef Šimek, krásnou a vzletnou řečí vylíčil účel slavnosti a spolku hasičského. Nato následovalo svěcení praporu a zatloukání hřebů. Po odevzdání praporu praporečníku odebral se průvod do farního chrámu Páně na slavnou mši svatou. O 3. hodině odpolední odbývána veřejná zkouška domácího sboru na cvičišti a na domě p. Jana Tomana č. 65. Večer dáván ples, který se nad očekávání skvěle vydařil.

1882. Dne 4.března zúčastnil se celý sbor v parádním obleku a v plném počtu mužstva s praporem, smutečným závojem zastřeným, pohřbu svého váženého a zasloužilého velitele, pana Jana Süssa, darovav mu na rakev krásný věnec z čerstvých květin. Ve valné schůzi dne 16.října zvolen jednohlasně za velitele pan Antonín Kondrys, starosta města.

1888. Sbor zúčastnil se 11.listopadu požáru, vypuknuvšího po 9.hod. večerní v domě č. 226, náležejícího pí. Frant. Minkové, právě když se odbývala taneční zábava jako ukončení oslavy 10ti letého trvání sboru. Rychlým zakročeném celého sboru, v parádním stejnokroji k požáru přímo ze zábavy se dostavivšího, omezen tento požár pouze na hořící stavení.

1897. Ve výborové schůzi dne 25.ledna zmocněn byl náčelník sboru br. F. L. Süss, aby uzavřel kupní smlouvu s firmou R.A.Smekal za účelem koupě parního stroje. Kupní smlouva zní: Dosavadní stříkačku, jejíž neúčelnost následkem své tíže a těžkého chodu prokázána jest, odebere řečená firma za původní cenu 1200 zl. S parním strojem budiž sboru dodáno 7 dílů hadic po 21 m a 8 m ssavic ve 4 dílech; záruka trvá po dobu dvou let a vycvičení družstva staniž se zřízencem továrním. Sbor doplatí firmě bez jakékoliv srážky hotově 1500 zl. Cena parního stroje tudíž je 2700 zl.

Stroj došel v červnu a dne 25. července odbývána slavnost svěcení tohoto stroje

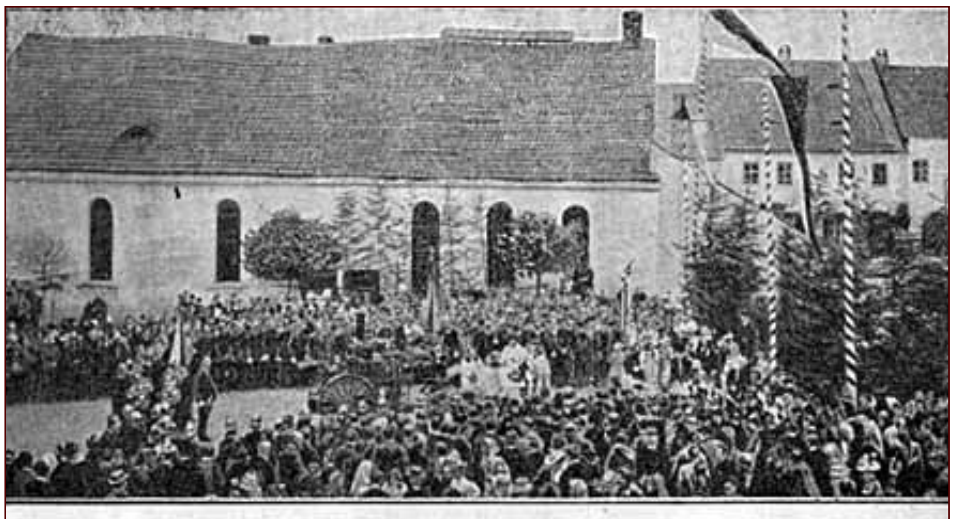

Svěcení parní stříkačky 25. července 1897.

Pohled na Město Žďár od severozápadu.

a zároveň první župní sjezd župy pol. okresu novoměstského. Program slavnosti byl následující:

1. Ráno v 5 budíček
2. Vítání sborů
3. Polní mše sv. na náměstí a svěcení stroje
4. Proslov br. T. Kršky, předsedy Č.U.J.H. a odevzdání stroje starostou župy F. Vilímem náčelníkovi místního sboru.
5. Pochod městem a rozchod.
6. Župní schůze o půl 11.hod.
7. Společný oběd u br. H. Letovského.
8. Veřejné cvičení místního sboru o 3. hod. odpol.
9. Volná zábava

1902. V řádné valné hromadě dne 16.března přijat návrh na změnu kroje. Stávající, dle vzoru německého zavedený kroj, odložen a zaměněn za kroj čamarový, U.J.H. předepsaný.

1905. Řádná valná hromada odbývala se 8.ledna, na ní přednášel Dr. B. Drož o kulturních snahách českého hasičstva. Ke konci této valné hromady navrhnuto, aby sbor nezúčastňoval se církevních slavností a návrh ten byl většinou přítomných přijat, což vyvolalo mezi starším členstvem velký rozruch a resignaci br. náčelníka. V mimořádné na to vbrzku svolané valné hromadě zvolen byl opět br. Fr. L. Süss náčelníkem sboru.

Dne 27.listopadu 1904 odhlasováno bylo zakoupení dvouproudní samossavé stříkačky, kterou v květnu 1905 firma R.A. Smekal z Čech u Prostějova dodala. Kupní cena obnášela 2000 K. Slavné obecní zastupitelstvo Města Žďáru darovalo 500 K, z jmění spolkového 500 K; těchto 1000 K tvořilo prvou splátku. Zbytek 1000 K vypůjčen u Občanské záložny a jimi zapravena druhá splátka.

1907. V tomto roce odevzdáno bylo sboru slavnou obcí žďárskou nové skladiště a leziště (na Doležalově náměstí), do kterého byly stroje a nářadí přestěhovány. Staré skladiště (na náměstí) bylo srovnáno se zemí.

Jako výslužné obdrželo 18 členů našeho sboru z Invalidního fondu císaře Františka Josefa I. po 15 K, celkem 270 K ročně; dva členové, kteří rovněž nárok na výslužné měli, roku letošního zemřeli a proto byla pozůstalým náhrada za pohřební výlohy v obnosu 40 K z téhož fondu přiřknuta a také vyplacena.

1908. V neděli dne 19.července bylo ukončení župní hasičské školy spojeno zároveň s oslavou 30ti letého trvání sboru ve žďáře. Škola tato trvala po tři neděle a sice 2., 5. a 19.července a vyučování se podjali ponejvíce funkcionáři župní s náčelníkem Vilímem v čele. Účast byla velice četná. V neděli dopol. přednášel ještě starosta Ú.J.H. Vozáb, župní předseda Vilím a učitel Konečný na téma „Sokol – hasič – učitel“ Přednáška byla přijata s nevšedním zá-

Prapor Řemeslnické besedy.

Nové skladiště a lezistě r. 1907.

jmem. Po tom bylo konáno veřejné cvičení s parní stříkačkou. Večer taneční zábava v Národním domě.

1911. 5.listopadu zemřela zakl. členka Josefa Binková. Odkázala sboru 1000 K s přáním, aby úroky z nich každým rokem v den jejího úmrtí byly rozděleny hasičům, kteří v tom roce vynikli při požárech a cvičeních.

1913. Od roku 1906 se stále stával patrnějším nedostatek mladších sil. O příčině toho se různé soudy pronášely. Jednou z hlavních příčin bylo, že pozornost mládeže zaujaly jiné věci, než „zastaralá služba“, jejíž heslem hasičstvo se řídilo: Bohu ke cti, bližnímu ku pomoci! Marně vyzýval výbor občanstvo, zvláště mistry, aby přihlásili schopné hochy k činnosti v hasičském sboru. Cvičení ochabla, staří členové návštěvu jich nepovažovali za nutnou, výborových schůzí bylo poskrovnu a k valné hromadě došlo vždy až po 2 letech.

1914 – 1918. Válkou přerušena činnost spolková. Po odchodu činovníků na vojnu obstarávali starosta a náčelník spolkové záležitosti. Náčelník F.L. Süss převzal pokladnu. Jan Krška, klempíř, byl pověřen dozorem na stroje s povinností přesvědčovati se o stavu strojů ve lhůtách 14ti denních. Ostatním členům sboru přidělen úkol jiný. Česká ústřední jednota hasičská vyzvala náš sbor, aby sestavil četu (kolonu) ku přepravě raněných z nádraží do místního lazaretu v Národním domě.

1919. Po přestávce 4 let a 4 měsíců a 8 dní došlo opět k výborové schůzi – první schůzi ve svobodném státě československém. Bilance dlouholetého období nečinnosti způsobeného poměry válečnými, vyjádřena takto: nadšení občanstva pro hasičskou věc pokleslo, místo dřívější obětavosti zavládla naprostá neúčast a kritika všeho, co s hasičstvem souviselo. Usneseno působiti na občanstvo, aby se nevzdalovalo práce pro ideu hasičskou.

1923. Ve sboru vyznamenán náčelník F.L. Süss na valné hromadě 14.ledna titulem čestného náčelníka s právem účastniti se všech cvičení a schůzí. V této valné hromadě byli zvoleni bratři: starostou Jan Zelený, náčelníkem Ladisl. Kostka, I. podnáčelníkem Leopold Šlerka, II. podnáčelníkem Alois Göttler, členy výboru Frant. Pospíšil, Bernard Süss, Josef Musil, Roman Levý a Lad. Kostka ml.

Dne 6.května předvedeny zástupci firmy Hrček a Neugebauer a 13.května firmy R.A. Smekal zmotorisované stroje. Ke koupi nedošlo.

28.září byl pohřeb čestného člena a čestného náčelníka F.L. Süssa za účasti hasičstva celé župy. Od založení sboru byl zemřelý jeho členem, byl též členem župního výboru a všem sborům na Žďársku upřímným rádcem. Od r. 1881 byl četařem, r. 1887 zvolen členem výboru, r. 1890 náčelníkem. R 1896 byl založen k návrhu br. Zeleného Invalidní fond, jemuž F.L. Süss věnoval premie naň připadající z pojišťování u Hasičské pojišťovny.

1924. 12.ledna usneseno nazvati tento fond „Süssův invalidní fond“. Na fond věnovala Süssova rodina 1000 Kč, syn Václav taktéž 1000 Kč.

Péčí br. Bernarda Süsse dobudován za přispění některých členů požární telefon.

1927. Uskutečněno toužebné přání: zakoupena dvoukolová motorová stříkačka a upraveno auto na vůz hasičský, současně sanitní. Zápisy schůzí výborových svědčí o důkladném uvažování o věci. Stroje dodány 1.října a 2.října konána veřejná zkouška. Dopadla k obapolné spokojenosti formy Stratílek i hasičstva. Překvapilo, když voda dostala se při zkoušce na kostelní věži až do světlosti při použití 250 m hadic a když odtud přestřikla kříž kostelní věže. Od té doby nastává v práci sboru nový ruch.

1931. O svatodušních svátcích uspořádal sbor za přispění spolku Sázavan-Havlíček ve Městě Žďáře divadelní představení Otec od Al. Jiráska. Hra provedena dva večery a čistý výtěžek Kč 492,50 přidělen sborové pokladně.

1932. Dne 26.února zemřel br. Hynek Leskour, měšťan a pekař žďárský, čp. 256. 12 roků byl mezi činným členstvem jako výborný lezec. Přičinil se mnoho o předání praporu Řemeslnické besedy do vlastnictví

Výbor z roku 1927.

sboru. Uskutečnění toho se už bohužel nedožil. Ze svých zápisků poskytl sboru mnoho zápisů o požárech před založením sboru a velice věrně popsal nám požáry i celou historii paliče Maxmiliána Novotného z r. 1863, proto považujeme je za pravdivé. zachováme mu vděčnou vzpomínku.

Požáry a živelní pohromy po založení hasičského sboru

1878. Rokem tímto zahajuje místní sbor svoji činnost. Jak již v první části psáno, byl sbor dne 15.prosince za tuhého mrazu volán k požáru stodoly p. Kubáta v Dolní ulici (Jungmannově).

1880. 21.března ke 4.hodině ranní pracoval sbor při hašení požáru městské vinopalny v Dolní ulici a 3 sousedních domů, pp. Veliše, Švejdy a Kubáta. Soudilo se, že oheň byl založen u všech čtyř stavení současně. byl to prudký oheň, při kterém byli lezci Josef Bláha a Jan Jedlička raněni.

1881. 25.února v Dolní ulici vyhořelo stavení p. Kubáta. Dne 10.května vyhořel domek čís. 341 p. Josefa Balvína a 24.července stavení ve Veselské (Palackého) ulici č. 31 p. Jana Nandala. Čtyřikráte za tento rok zasáhl sbor mimo město: v Novém Veselí, Valtíně, Újezdě a Březí.

1887. 1.listopadu hořelo ve stáji p. notáře Fr. Lisického č. 61. Oheň se díky včasnému zakročení sboru ven nedostal; mnoho kusů hovězího dobytka muselo býti ihned poraženo.

1889. 23.září o 3 hod. odpoledne nastal výbuch prachu v továrně č. 253 p. Jos. Vašátka, když si plnil lovecké patrony.

Dne 28. června v noci shořelo na Veselíčku třiadvacet domků s hospodář. budovami, takže až na několik málo chaloupek padla celá obec ohni za oběť.

1893. 6.června odpol. shořel parostrojní mlýn Oskara Kellera v Zámku Žďáře. Za vydatnou pomoc obdržel sbor od majitele mlýna hasicí přístroj Extinktér.

1894 18.srpna vypukl požár ve stodole hotelu Culky čís. 156. Oheň se v krátkosti rozšířil na kolnu a konírny, takže bylo velikého úsilí třeba, aby se nerozšířil na sousední stodoly šindelem kryté. Ve dvoře složené dříví – asi 70 m? - bylo též zachváceno požárem; hašení trvalo dlouho přes půlnoc. Požár založila 17ti letá číšnice v hotelu zaměstnaná. Táž oznámila dopisem hoteliéru Culkovi vypuknutí požáru. Ten dopisu nevěřil a teprve za požáru odevzdal jej četnictvu., by zahájilo pátrání. Druhý den po požáru obdržel opět dopis, ve kterém oznámen byl požár obytného stavení (hotelu). Při porovnání písma zjistila se podoba s písmem oné číšnice, která se potom k založení požáru přiznala.

1900. 16.ledna o 3.hod. odpoledne vyhořel domek Fr. Kalouska č. 216 v Libušině

Výbor a náčelnictvo r. 1938.

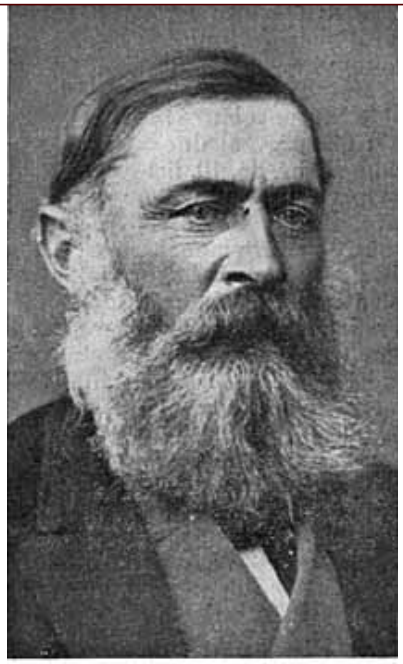

Jan Süss, starosta města.

i se sousedním stavením, které mělo s hořícím společný krov. Pracováno při silném mrazu, hydrofon zamrzal.

1903. V neděli dne 24.března o 4 hod. odpoledne vznikl oheň u pí. Přibyslavské č. 11 v Palackého ulici zaviněním nezletilé. Při silném větru se požár v krátké době rozšířil na sousední budovy č. 12, 10 a 9. Současně se chytily budovy na druhé straně, a to čísla 57, 56, 55 a 54. Spousta jisker létala na náměstí a na záhumenní stodoly. Na pomoc přijely br. sbory: Zámek Žďár, Frendl, Stržanov a Valtín. Pracovalo se s 8 stroji, parní stroj táhl vodu z reservoiru pod kašnou na náměstí do ? 9 hod. večer, načež byl přemístěn k řece. K úrazu přišel br. Sláma, člen sboru zámecko-žďárského, který spadl s domku č. 53 a na hlavě se poranil tak těžce, že zůstal choromyslným až do své smrti.

1909. 21.května hořelo ve Vysokém. Ježto hořely statky Ťápalů a Pavelců, které jsou podél silnice proti sobě postaveny a pro žár nebylo možno mezi nimi po silnici projeti, musil stroj po polích objížděti až do statku p. Krále, kde stroj postaven k jeho hluboké studni, načež zahájil sbor svoji práci na stavení p. Kořínka, které bylo krajně ohroženo. Místní sbor byl následkem nedostatku hadic bezmocný. Ještě že zavčas vytáhli stříkačku ze skladiště, byla by i se skladištěm shořela. Br. Kostka byl popálen hořící lepenkou v obličeji a na rukou.

1921. 25.července vyhořeli na Pličkách Josef Košťál, Dvořák a Micka. Požár zavinil hoch Košťálův – šel se světlem na seno prohlížet koťata. Josef Košťál unavil se při hašení požáru tak, že dostal zápal plic a za několik dní zemřel. Dobytek pohořelých občanů živili po jistou dobu žďárští občané. U tohoto dobytka vypukla kulhavka a slintavka, která se brzo rozšířila po celém městě a mnoho zvířat uhynulo. Při požáru se vyznamenali br. Göttler, Kostka ml. a Hajný Fr.

1925. 8.září v 7 a půl hod. večer hořelo u Kleinů ve Spálené ulici čís. 192. Zdál se býti nepatrný oheň, přesto pracováno několik hodin. Diváků bylo dost, ale pumpovati nechtěl nikdo.

1934. 18.června v 9 hodin 15 minut hlášen požár v Počítkách a současně hlásila škola požár směrem Jamy. Sbor vyjel s plně obsazeným vozem do Počítek, kde hořely tři hospodářské statky: Vilím č. 21, Marek Jan č. 21, Sláma Vincenc č. 23 s úplným příslušenstvím, zásoby pícea velké množství dřeva. Požár vypukl v č. 21 Pro nedostatek vody použito močůvky ze sousedního stavení.

9.srpna ve 12 ? hod. v noci zpozorován požár p. H. Trojánkem, továrníkem; oheň vyšlehl pravděpodobně nad chlévem Frant. Škvarky, kterému uhořely 4 kusy hověz. Dobytka a 2 vepři. Majitel domu zachránil se útěkem oknem.

1935. 1.července v půl 7.hod. ráno vyhořel v Dolních Hamrech konsumní spolek Vzájemnost-Včela, při kterém správce prodejny J. Mlynář uhořel. Později zjištěno, že jmenovaný sám oheň založil a pak se zastřelil.

1936. 20.listopadu o půl 6.hod. ranní chytil se domek č. 114 patřící Josefu Orlíkovi v Nerudově ulici. Vedlejší domek č. 362 Josefa Kalouska, spojený s hořícím jednou střechou, shořel též. Požár tento zanechává nám smutnou vzpomínku: zahynul při něm br. Kalousek, který při zachraňovacích pracích nedostal se více z hořícího stavení a uhořel. Zahynul dobrý člověk, bratr hasič.

Inventář

Hasicí stroje a přístroje

1. Tak zvaná Zelená stříkačka (je zeleně natřená) koupená r. 1863 od Knausta ve Vídni.

2. Zmotorisovaný hydrofon z roku 1878 od Kereitera ve Vídni.

3. Parní stroj od firmy R.A. Smekal v Čechách u Prostějova z r. 1897.

4. Motorová stříkačka dvoukolová od formy Ig. Stratílek ve Vysokém Mýtě z r. 1927

5. Dvoukolová stříkačka samossací, koupená v dražně r. 1934, vyrobená v Budapešti.

6. Dvoukolová stříkačka škopková.

7. Tři berlovky.

8. 2 Minimaxe a 3 garnitury Fokostopů

Dále: automobilní vůz pro dopravu mužstva a motorové stříkačky (upraven též pro dopravu raněných a nemocných) z r. 1927, dvoukolový vůz na žebře, tři navijáky na hadice, tři posunovací žebře, (čtyřdílný přistavovaní a dva dvoudílné střechové), patnáct hákových a deset bodacích žebřů, čtyři lana a osm smyček. Pro činné družstvo 50 bluz a 55 kalhot pracovních, 40 přílb, 35 kusů výstroje (opasky a sekyrky) a 15 služebních plášťů. 9 požárních telefonních stanic a 2 telefony pro službu u požáru.

Dva prapory.

Připravil

Michal Šanda

Text ponechán v původní podobě.

Prohlížet si staré pohlednice – to může být taky zajímavá výprava po českých dějinách. Občas nějaký kopec představující naše slavná vítězství, potom ploché krajiny (těch je nejvíc), tedy obyčejné každodenní plahočení na políčkách, a pak údolí, prolákliny a propasti. I těch je dost. Všichni nám lhali a všichni nás bili. Ale my jsme byli předtím a budeme i potom.

Všechno to, co leželo pod naší průměrnou nadmořskou výškou, jsme se snažili (naši předci, ale vlastně každá další generace) zasypat mýty a skazkami, tu více srdceryvnými, tu méně. Stačí si připomenout Bílou horu. Kdo koho vlastně porazil. Jaký by byl scénář, kdyby nám byl zachován Friedrich Falcký a poslední šik Moravanů by nebyl „poslední“, ale vítězný. S tehdejšími protestanty by určitě nebyl život o nic růžovější...

Jedním z důležitých nýtů držících to vymyšlené vehiklum historie v chodu je mýtus o našem Karlu Havlíčkovi trpícím v Brixenu. To se přímo nabízelo. I když spoustě jeho politických nepřátel vyhovovalo takovéhle „vyhnanství“, ronili nad ním svoje vlastenecké slzy a dojímali se nad osudem možná prvního skutečně českého politika. Brixen se líčíval téměř jako vyhnanství na Sibiři (a když jsme u toho sibiřského vyhnanství, musíme připomenout, že realita německých koncentračních táborů a sovětského gulagu likviduje tu dlouho zažitou představu, že vyhnanství se rovná vězení). Že Havlíček strádal v Brixenu tím, že byl odtržen od ženy a dcery (které ho tam však mohly navštěvovat) a od veřejného života a že ho tam nehlídal nějaký sadistický dozorce, který ho dvakrát denně prohlížel, zda nemá v polštáři drát, to už jsme všichni celkem pochopili. Ale pořád tu existuje a funguje mýtus ublížení celému národu skrze jednoho odvážného muže. Při českých emancipačních bojích lze hru s touto kartou pochopit, ale někdy mně připadá, jako by v talonu her současných (neemancipačních) byl Havlíček stále zamíchán.

Fotografii odhalování pamětní desky v Brixenu využil nějaký místní podnikatel (Rodolfo Largajolli). Mnou vlastněná pohlednice byla poslána do Brna v roce 1925 s prostým textem: *Srdečný pozdrav z naší slavnosti v Brixenu...*

Jakub Šofar

Že Havlíček strádal v Brixenu tím, že byl odtržen od ženy a dcery (které ho tam však mohly navštěvovat) a od veřejného života a že ho tam nehlídal nějaký sadistický dozorce, který ho dvakrát denně prohlížel, zda nemá v polštáři drát, to už jsme všichni celkem pochopili. Ale pořád tu existuje a funguje mýtus ublížení celému národu skrze jednoho odvážného muže.

Filokartistův výsadek

06

Srdcář Zdeňka Volfa

Ačkoliv Srdcář coby kniha spatřil světlo světa péčí nakladatelství Dybbuk na sklonku loňského roku, není to text čtenářské veřejnosti neznámý. Ukázky z něj vyšly v almanachu Wagon nebo Welesu a na pokračování ho odvysílal Český rozhlas Brno. Venkoncem ani Zdeněk Volf (nar. 1957 ve Valašském Meziříčí) není neznámým autorem. Před tímto prozaickým debutem má na svém kontě čtyři básnické sbírky Řetězy a ptáci (Arca JiMfa, Třebíč 1999), K svému (Host, Brno 1999), Stahy (Petrov, Brno 2003), A mrvě prsteny (Protis, Praha 2007).

Srdcář se svou koncepcí tváří jako příležitostné, přesněji nedatované deníkové záznamy. Pocházejí z let 2003–2008, přičemž rok 2003 zaujímá několik málo stran, oproti záznamům z roku 2008, které tvoří bezmála třetinu knihy. Toto plus ich forma budí dojem autenticity, ovšem jak dobře víme, auenticita je ošidná věc. Záleží na výběru událostí, které si autor z toku dní zvolí coby zaznamenání hodné, na jejich interpretaci atd., čímž pádem chtě nechtě vytváří literární figuru.

Volfem vytvořený hrdina je v mnoha ohledech pozoruhodný. V průběhu knihy se poskládá z mozaiky zmínek jeho kompletní curriculum vitae: absolvent veteriny na zemědělsko-technické škole, pracuje jako inseminátor krav. Na vojně byl u tankistů. V mládí se věnoval judu a zde si našel i životní partnerku. S ní má čtyři dcery, přičemž detailněji se zmiňuje o dvou z nich, jedna je úspěšnou modelkou, druhá studentkou biskupského gymnázia. Co se osobnostní charakteristiky Volfova hrdiny týká, je to modelový případ hledače, jak o něm hovořil kdysi v předrevolučních dobách na podzemních přednáškách Tomáš Halík. Vyzkoušel kde co, od vegetariánství po orientální filozofie a momentálně se s fanatismem hledačům vlastním položil do křesťanství. Bez pána boha ani ránu! V téhle bizarní směsce neurotické pověrečnosti a na modlitbách vyklečené pokory

a vzápětí nenávistně uplivnutých slin, v těchto zvratech mezně netolerantní osobnosti, přesvědčené, že našla, je kouzlo Volfových zápisků.

„Před koncem modlitebního společenství cítím, že se mi nad jedním z nás při žehnání chvěje pravá ruka. Vzápětí se mi třesou obě a celým tělem vnímám prostupování moci Boží. Začínám se velmi intenzivně přimlouvat ‚jinými jazyky, střídavě s chválením Boha i nebe v češtině. Postupně se přidávají další přítomní a je moc dobře, že už jsme společně něco prožili, neboť je to dramatické: bratr se pod naším požehnáním cuká, škrábe a cizím hlasem řve. Musíme ho trochu přidržet. Asi po třiceti minutách chvění mých rukou ustává a zdá se, že jsme odsloužili.“

Rozumím, chápu. Ovšem o několik stran dál:

„Zatímco písničkář Vlasta Redl, rozený Kabeláč, nadále tetuje etikety svých alb jménem manželky (Redlové)…“

Nerozumím, nechápu. Jakožto čtenář neznalý kontextu, ale ani jako chlap. Svoje účty si vyřizuji z očí do očí, a ne přes literaturu.

Literatura tvoří druhou vrstvu Srdcáře. Úvah a drobných poznámek na téma poezie je tu bezpočet. Samozřejmě jsem si vědom, že tím, které z nich vyberu za ocitování hodné, vytvářím figuru kritika a nepostihuju dílo v jeho celistvosti…

„Dlouho jsem váhal, zda vůbec přijmout to, že píšu. A zřejmě až v Petrkově a potažmo ve Svatém Kříži před hrobem Bohuslava Reynka a Suzane Renaud se tak stalo.“

„Už nemohu být více přijat než od Jiřího Reynka, který mi kdysi z Petrkova napsal: ‚Jako básník už teď máte kde bydlet.‘“

Nicméně Volfův hrdina, obdobně jako Reynek jeho, své mladší kolegy nepodpoří:

„‚Odpusťte, ale zatím vaše slovo nemá vinu básně‘, musím – nechtě jak chtě – poznamenat k jisté začínající, ale snad již autorce. Mně kdysi odepsali z redakce, že zaslané texty nemají ještě úroveň ani začátečnických pokusů.“

Být onou začínající snad již autorkou, řádně by mě taková odpověď zdrbnula. Protože jí ale nejsem, domnívám se, že vina básně je plk. Kec. Jsou to jen písmena, která čteme tady a teď a za měsíc, neřku-li za dvacet let, po našich textech neštěkne pes. Jaképak tedy štrachy a magie kolem literatury. To jenom Volfův hrdina jí patologicky přikládá váhu, kterou nemá.

„‚Nepomohlo by obětovat psaní?‘ ptám se Ludvíka Kolka jednou po mši. Svlékl si ministrantský hábit, zašel do zákristie a věnoval mi Odchyt andělů Ivy Kotrlé. Tajemství pokračuje…“

Ve sbírce A mrvě prsteny si Volf vyzkoušel, že funguje provokativní spojení mrvy a duchovna a pokračuje v něm zhusta i v Srdcáři:

„Častokrát přicházím ke zpovědi rovnou ze chléva. Nasmrádnout Duchem svatým, ‚rozhnojit v sobě odpuštění. A většinou při tom předkládám své básně. Neboť i báseň musí obstát před zpovědí. I zpověď před básněmi.“

Aby autor dodal svému hrdinovi plasticity, obdařil ho ješitností; což je přesně odpozorované, snad nikdo není tak ješitný jako umělci. Od básníků třebas po operní pěvce.

„‚Nicméně ani pokušení literární od Petra Hrušky, zvlášť jedná-li se o Řetězy a ptáky, milovanou prvotinu, kterou jsem deset let psal (na kořen?) a v dalším desetiletí vydával (na list?), není nepůsobivé: ‚Je tam řada okouzlujících básní, když jsem to četl, musel jsem si vzít cigaretu, rozrušen. Některé básně jsou silné tím, jak je v nich vidět něha, jiné jsou ještě silnější, jak je v nich vidět něhou… Některé tvoje básně jsou PŘIZNÁNÍM v tom nejvzácnějším slova smyslu a umí mě nedělat šťastnějším, než jsem. Dík…“ (mail z 18. 11. 2007)

Nebo:

„‚Váš verš je plný napětí plynoucího z touhy přesně pojmenovat. Jste básník. To je uprostřed množství básnících shromažďovatelů slov distinkce velmi vysoká. Váš Milan Uhde… (z dopisu ke sbírce Stahy, 1. července 2003)“

Přesto má hrdina pocit nedostatečného uznání od širší veřejnosti:

„Rozlišil jsem pro sebe kdysi, že jde o báseň. Ne o můj literární život. Dokonce bych mohl ukázat, jak se mnohý z mých veršů zvedl o setkání, premiéru nebo vernisáž, na které jsem nešel. Ale poznámka Pavla Kolmačky v Chrudichromech: ‚Divím se, že o tobě nečtu,‘ nebo dopisové výčitky Jiřího Staňka (vymyslel pro mne trefné přízvisko ‚šedý bratr‘), že jsem moc skrytý, mne vracejí do minulých pokušení.“

V závěru se básník, tolik usilující o báseň a o poezii, dostává do pasti.

„Má errata: nejsem Wolf (Kubíček, Weindl), Mgr. (Chrobák, Kotrla, Malina) ani MVDr. (Studnička). – Summary: I’m not Wolf, neither Mgr. not MVDr. – Literatura: Tomáš Kubíček / Jan Weindl (eds.): Víra a výraz (Host 2005), s. 45, 47, 446, 447. – Jakub Chrobák / Pavel Kotrla / Dalibor Malina (eds.): Osobnost Mojmíra Trávníčka v české literatuře (Malina 2007), s. 96. – Pavel Studnička: Chvála dobrého literárního regionalismu (Katolický týdeník, č. 4/2008, s. 8).“

Básníci errata nepíšou…

Sečteno a podtrženo, Srdcář je pozoruhodnou a podstatnou knihou. Autor v ní vymodeloval prazvláštní postavu. Přes ušlechtilé pohnutky je zapříčiněním přepjatých ambicí a intolerance v důsledku negativního vyznění. Negativních ústředních postav je v literatuře a nejen české mizivá menšina a za tuto odvahu Zdeňku Volfovi patří můj soukromý recenzentský obdiv.

Michal Šanda

Zdeněk Volf: Srdcář (Dybbuk, Praha 2008)

J. H. Kalif

Narozen 1977 v Děčíně, kde dosud žije. Absolvoval střední elektrotechnickou školu a nedávno dokončil dálkové studium VOŠ stavební – obor železniční stavitelství. V současnosti pracuje jako asistent na stavbě. V roce 1998 založil s F. Řezníčkem a D. Ruppem Literární spolek Houby s woctem. Spolu s F. Řezníčkem je vydavatelem soukromých tisků v nakladatelství Vesele mrtvý domeček. Publikoval v Psím víně, Welesu, Pandoře a almanaších Pět let a Město D (oba Městská knihovna Děčín). Knižně vydal sbírku Norkova (Městská knihovna Děčín v edici Nomisterion, 2005). Publikované texty jsou z připravovaného oddílu Stromy.

Stromy

V horečnatém spánku
anděl Marii láká z domu:
Potři pilu telecím lojem
a uřízni větev stromu.

Neslyšíš letokružní pláč?
Neslyšíš tok míznatých slz?
Pak je tvou matkou nevěrnice
a ty sama necháš růst
ve svých žilách žhavé růže,
když odpustil matce Bůh.

Utneš-li však větev skloněná
blízko nad zemí,
za krk tvému synu nebo dceři
schoulí se vina.

Marie oči otvírá,
stínem matka se sklání,
kapičky potu utírá
z dceřiných bledých skrání.

Blouznivej, pravdu jsi měl,
strom s dutinou tu stojí.
A říkals: poslepu do ní,
ruku dej?
Tak, měsíční svit za víčky
neuhlídáš, nehlídej!

Že jikry ptačích očí hledat mám?
Už se ti v dlani slizký hrách převaluje?
Žena ti ohyzdnou slepotu dá
jako roští zlámanou
jako křoví zkřivenou,
takové bude dítě tvoje.

Blouznivý, mám naději?
Bude v ní jen kalná voda
tlejícím listím čpící,
doma klín ženy zkrápěj s ní.

Dítě pak krásné a silné bude?
Však, leč na to mysli,
do roka žena ti nemocí sejde.

Blouznivý! Kde jsi?
Tak za kořalku platíš
opilému Josefovi?

Když se tesař Maláč
z války vrátil,
tak mu sekyra zpívala:

Mladý smrk v lese tni,
větve odřež,
skoby suků vymkni
a vyčkej tmy.

Oh! jak je čilé
topůrko z kořene
v železe vžilé!

Když se z prázdného přeslenu
nebude do stran záře ježit,
Bídná tě v kožichu schová.

Oh! jak jsou zmožené
kosti mé sražené
železem a ty pořád své:

Vykopeš-li však pařez z hlíny
najdeš pod ním noru zaječí
a mezi chlupy vycíděnou kost,
vezmi ji a pod daleký práh jí dej.
Do smrti budeš mít všeho dost,
utíkej, daleko utíkej!

Směje se bezruký, nad slovem pláče:
Kdepak má milá
tenhle dům unesl můj smích
a unese i nářek.

Studniční vodo!
Ledový jazyk máš.
Z dlaní tvář mi lížeš,
do uší šeptáš:

Klimente, řezníku,
z břízy co leží kůru svleč
a na stříde kmene
slov skrytých hledej.

Cítím z tvé řeči vodo skon,
jako když smrt se napřahuje,
jako když ocilka
s kudlou se pomiluje.

Do tří jar, poslouchej dobře,
zůstaneš v domě sám,
jen pálenka ztiší tvůj běsný žal,
když nenajdeš, co Vědmý psal.

Mrazivá jsi vodo,
jak zimní stín, jak na háku dech!
Takovou tíhu
nenech mi na zádech!

Když najdeš slova,
po větru přečti jich,
ponížením zlomený
pak do tří jar skonáš sám.

Kdo přes noc zasívá
co vzbouzí den?
Najít mám - porazit
mluvící kmen?

J. H. Kalif

Nad Čertovou roklí
stojí sadař Polášek.
Vítr pod košilí
ledovou dlaní hladí.

Nech svojí ruku, fíí...
tlivým pařezem polknout.

Když se dotkneš dříve dna,
než ti prsty schová tma
věz, že ženám tvého rodu
provždy mléko zhořkne, fíí...
a tvé jméno vdechne hlína.

Když však na krok od pařezu
najdeš hnízdo, fíí...
myšími ocasy vystlané
a mezi nimi mladého hada,
vezmi ho do rukávu
a doma za noci na prsa
ženě svojí – ať kousne, fíí...
Srdce jí vysaje
a k nesnesení do konce dnů
bude vaše soužití, fíí...
ale tvé jméno zůstane
věkům věků společníkem.

Hořké je mléko
hořčí než spálenina.
Kdo se to do břicha
kdo se to tluče,
kdopak to po nocích naříká?

Rozškleb břitvím kůru jedle,
divoká má Marie,
a na palec pod řez
udělej značku zmijím jedem
nespoutaná Marie.

Neskane-li smolný med až k ní,
tvůj pes vychlemstá krev
tvému nejmladšímu synovi,
nestydatá Marie.

Zabiješ-li dříve psa,
liška tvoje stopy smete,
do úzkých vlci obkrouží tě,
vyklove oči poštolka
a kuny boltce roztřepí,
Marie, mé prokletí!

Tvůj smích je, Marie,
sukovej klacek v mým kožichu,
v očích mi hoří
dvě skořápky lískovejch ořechů.
Jako pes u dveří čekám
a touha po tobě slinná,
lížu si rány,
chutnají krví syna.

Odloupni kůru staré olši,
vyjí *Aůů...* toulaví psi
na Josefa: *Auíí!*

Najdeš-li tam zrno červa,
pomatený, vyjí *Auíí!*,
dceřino teplo rozkrojíš.

Rozetni červa, radíme ti,
vyjí ti psi, vyjí *Aůů!*,
na špalku s krví od havěti.

Jednu půlku praseti dej
druhou huse do žrádla,
tak se hanbě schováš.
Však tvé kosti vybělené
žhavým sluncem na dně strže
po krajině rozneseme.

Ohromné ruce drží v plenách
můru s lidským zrakem,
raracha i králíka.
Nemrač se na ní tak,
říká žena orosená
bůhví jakým strachem.

Stromy

Voraři! pro tebe řeka
hlubinné verše šeptá:

Řekla jsem:
Tok můj sveď
do brázdy v kůře vrby.
Teď hladím, lížu, ovíjím
nahé tělo pod šaty.

Po pět dnů ji nenech žíznit,
řekla jsem,
mazlím tě a objímám,
hladím rybím ocasem,
tvůj korálkový dech
do vlasů si vplétám.

Nedopitý je tvůj úsměv
ve vzpomínce,
v smíření.
Tak přece víš:
Silný a zdravý budeš
a každou z žen uchvátíš,
vím, že je to dávno:
Však já budu tvou
nejvěrnější milenkou.

Potom už jen chlácholivou
voraři řeka zpívá,
v proudu se tělo bez duše
naposledy vzpíná.

Peníze v záňadří
cikánka schovává,
potichu do ucha
Květě šeptá:

Jabko střes
z jabloně na rozcestí
a přes noc v klíně hřej.
Ke svítání sněz
jadřinec vykrojenej.

Tím ho tvoje sukně spoutá,
ale tvůj klín, buď si jistá,
už živého nevydá.

Ze spánku Květu budí svár,
otec se na matku rozkřičel:
Sem jsem ty peníze, vím to, dal,
s takovou jako ty jinej by nevyšel!

Snáší se z kuchařky
na prkna podlahy
po smrti báby
žlutý list:

– půl hrnku chmýřnatého listí z dubu
– půl hrnku opražených bukvic
– hrnek mdlých pupenů
z ulomené habrové větve

Vše v hmoždíři tluč
a opakuj v duchu,
hrdlem mlč:
Kdo polkne slzu pouhou
tomu na prsou bodláčí vyraší,
vlasy vypadají v chomáčích,
prsty od nehtů seschnou,
oči v bolesti vychřestnou,
do měsíce ho z domu vynáší.

Přidej špetku strouhané borky,
lžičku porodní vody a vosí med.
Zalej půl hrnkem mléka
z nastuzené kozy,
nech den odstát a pak sceď.

Babský šplechty,
komu jsou třeba?
do kamen papír hází syn.
Hmoždíř je umytý,
prach na něj sedá,
domem se plíží neklidný stín.

J. H. Kalif

Střez se lípy sudičkové,
listů srdničních se střez,
její vůně sirupové,
kůry šupinaté,
květů pylových se střez,
mízy krevnaté!

Den po dni
tluče srdce zvonu Zdislav
ke zvoníku Markovi.

Jestli i tak listů promneš,
jestli i tak vůně dýchneš,
smyčku stáhneš za krkem!
Jestli i tak kůry dotkneš,
jestli i tak mízy polkneš,
v zívání větru viselcem!

Zčeřelý Marek do stolu buší:
Pokácíš spálíš, po vodě pustíš!
Cizí strach překřičet – hospoda hlučí,
k němu jak pro výsměch – lidé jsou hluší.

Připrav vývar z morkových kostí,
rozespalé jehličí z modřínu
jehož stín do týla ti padá,
drobně nasekané přidej
a jedním vraním vejcem zahusti.

Snad kámen promluvil,
snad vyšel hlas
z krystalových žil,
sotva co horník do skály
značku vyhloubil.

Toho, co přijde za soumraku,
toho, co mu jak na rašpli
známé slovo v krku drhne,
a z roztrhaných šatů
boty jeho klapou tlamou,
toho tou polévkou nakrm.

Jen co své síly nazpět získá,
ke skále ať s tebou jde.
A jako bys do ní oheň zasadil,
jako bys udeřil mlátkem do želízka,
když se svou dlaní značky dotkne,
k bohatství se ti otevře.

S Běsem v zádech
ke skále horník zakopává
a do páření z úst tichý
semtam hek.
Sníh z větví na hlavě se hádá
s kuckavým potem ve vlasech.
A pod kabátem něčí ruka
na bok chmatá,
kam, lapený, kam ten spěch?

Do města hledí
Hilman co přitáh, komediant.
Na střechy, do dvorku,
na můstek přes řeku,
z kopce hledí.
Na školu i na kostel
Hilman a neví: Není to sen?

Vezmi šat nejhonosnější,
pokrm nejchutnější,
věc nejsvětější,
vůni nejopojnější,
šrám nejdelší
a svazek vlasů nejpalčivější
a rozprostři pod větvemi dubu.

Perun si jimi chodí
šumně drbat záda,
naslouchej dobře,
sám ti napoví,
jakým prachem
se švy tvých bot udáví.

Do města hledí,
už je si jistý: To není sen.
Trhá trs trávy,
přičichá, pak v prstech mne.

Stromy

O zhrocené klasy
řeže si prsty i paty
létavice Meluzína.
Upil Jindřich ze soumraku
a domů se vrací,
za nocí hájená
z polí mu zpívá:

Z třešňové haluze
hobliny nakrouhej.
Ve špetce popela mrtvého
oválej a nasypej
do váčku z vosích křídel
tři dny ve slivce máčeném.
Každé ráno jeden Blyštivý
vytřepáš z něj.

Však na den chůze, zapiš si,
vzdálíš-li se od třešni,
budeš v kůži beránčí
s vlčím vytím za víčky
u cest stínat dívčí zpěv.

Kolik vosích křídel
na jeden zlatý?
nad popelem ženy
slzí slivkou mámený:
Meluzíno zjev se,
zjev se mi!

Vklíněný ve dvou tmách
o mordu slova cedí:
Já, Jan Dlask, já - vrah!
A mrazí ho z odpovědi.
A mrazí ho z rozhřešení:

Z paprsku,
co smrkový les spřádá,
utkej jemnou košili
a v chladné rose vymáchej ji
při úpatí rána.

U kříže z kamene
najdeš Čarovějníka
dítě s tváří stařík
co měsíčním sirupem
zalévá kaši z ječmene,
v crčících křídlech se omývá,
a do ovčí mlhy halí,
z kmenu larvy vytlouká
a jeřabiny vlastní slinou barví.

Jemu dej tu košili
a prozradí ti, jak znovu vehnat vítr
do svěšených měchů pod žebry.

Skrz mřížování zpovědního okýnka
myslíš-li či házíš mincí:
hlas přikazuje nebo naříká?

Mladý klempíř hází na vůz
shnilé trámy staré střechy.
Po svačině víčka těžknou,
ale probouzí se bez útěchy:

V tentýž den, kdy zahoří
nová střecha barvou alaktitu,
vyřež lžíci, vyřež mísu
a natmav popelnatým mořidlem
ze spálených zbytků.
Pak přesnídávkou mísu naplň
a lžící své děcko nakrm.

Usne-li než do peřin ho uložíš,
jahod se nedožije.
Bude-li však čilé k neuspání,
vlastní rukou uloží tě
červům na černé prostírání.

Hoří střecha novou mědí,
jarním sluncem zapálená.
Od kapličky jako střela
rozechvělý klempíř spěchá.
Zatím z domu vyprovází
podsukníka vilná žena.

J. H. Kalif

Z jasanové větve,
která tvému domu kyne,
z větve jasanové,
plátky nařež
a hřebem z popele
vyryj, vyryj, ryj:
do prvního obraz ryby ryj,
do druhého obraz býka ryj,
do třetího obraz ptáka ryj,
do čtvrtého obraz člověka ryj,
do pátého kruh vyryj.

V ryku ptáků nad řekou,
co v slunci křídly zrcadloví,
šífák Hofmann zaslech' slova,
když ve větru zapaloval
cigaretu balenou.

Pod rohy domu obrazy zaryj
a kruh vazný pod střechou ukryj.
Pak budeš sám svému domu,
mlhou ve větvích cizích hlasů.
Zpřetrhá-li se někdy řetěz znamení,
do první oblevy v ruiny se promění.

Třesoucími prsty
rýhu cesty kreslí
na zaprášeném trámu.
Po němcích zlato
za komínem spadlo
sousedovi do chřtánu.
A já? zbytečná snaha,
jen kus špinavýho dřeva
hluše si do sena lehá.

Stromy

Vysloveně žertovně (6)

Blíží se polovina roku a „ukázkový“ pořad Vysloveně žertovně je ještě větší propadák, než se věřilo. Jenže když něco dostane grant z Unie a má to být začátek úplně nového typu zábavy, tak se to nedá jen tak odpískat. Na rozdíl od vlády vykonávající předsednictví Rady EU. To se vymění jen lidi a jede se dál. Tady jsou peníze už dávno vyplacené a rozdělené. Televizní rada od toho dává ruce pryč, dokonce se do pořadu ani nestrefuje žádný recenzent. Ne proto, že by si snad čeští kritičtí pilníkáři vzali za svoje krédo anglické přísloví: Gentleman na sedícího ptáka nestřílí. Důvod je prostší. Na něco tak pitomě okrajového je zbytečné reagovat.

Ale Vladimír Just je bojovník. Útočí se a brání současně na několika frontách. A tohle je výzva. Na výzvy je třeba odpovídat. Tak nějak mu to řekl akademik Štoll před iks lety.

Když to nejde jinak, zkusíme to přes fotbal. Rejžkově Slavii se docela daří, tak by se mohl udělat jeden sešívaný, slávistický díl.

Ve studiu bylo opravdu vše sešívané, i technici si ten den oblékli aspoň každou ponožku jinou. Den předtím si vzal Just s Rejžkem do parády Lukeše, aby mu vysvětlili základy kopané, aby náhodou neřekl nějakou pitomost. O Karla Čáslavského se nebáli, ten fotbalu rozumí, jen aby se nedostal ke slovu příliš brzy...

Tentokrát pořad Vysloveně žertovně nezačínal úvodním slovem, ale všichni jeho protagonisté měli slávistické dresy a zpívali: Červenobílí, to se mi líbí. / To já mám, to já mám rád! / Červenobílí, to se mi líbí, / za ty chci do smrti hrát. Tedy až na Karla Čáslavského, ten jako vždy mlčel. Ani nemával praporkem, který mu produkční připravila. Píseň dozněla. Ale do krátkého dozvuku zpěvu se najednou Čáslavský probudil a operním, školeným hlasem zapěl: Sešívanej útok ať se řítí, / od vlastního vápna dál... Ale na slovu „vápno“ se zasukoval, a pak už jen opakoval vápno vápno vápno... Vápno řekl asi třistatřicettřikát, což potěšilo Jana Lukeše, který se díky stejně nazvanému pořadu, který spolumoderuje, stal kabalistou a všechny relace ve všedním životě proměňuje v čísla. Jenže pak se Karel Čáslavský zvedl, ještě jednou řekl důrazně: Vápno! a odešel ze studia. Vladimír Just se však zachoval jako profesionál, je to přece jen bývalý bavič, a řekl do kamery: Tak jsme tady s tím vápnem. Pak se všichni rozesmáli a možná (určitě) to byl zatím nejveselejší díl téhle vykutálenosti.

Těšte se na příští týden. Coming soon...

Jan Lustig

Výhody asociálů

Petr Fiala

Nic nepotěší člověka tolik, jako cizí neštěstí, myslí si Oskar, poté, co si přečetl zprávy o zemětřesení. Byly jich plné noviny. Složil je a jen tak čekal na přistání. Chvílemi se díval z okna, chvílemi po spolucestujících. Přemýšlel: Kde se v něm pořád bere tolik zlomyslnosti? Měl všechno, co si mohl přát: Měl pěkné jméno – Oskar. Jeho matka je schválně vybrala, protože chtěla potěšit otce, který byl filmovým režisérem, ale pozlacenou sošku stejného jména nikdy nedostal, ačkoliv po ní toužil. Měl pěkný byt a dobré místo univerzitního profesora, měl tři milenky, každou v jiném městě, a kdyby o to stál, kterákoliv z nich by se jistě ráda stala jeho ženou. Oskar byl však toho názoru, že je dobré uchovávat si přiměřený odstup a potřebnou dávku svobody. Jenomže s tou svobodou to právě nebylo tak horké, protože ač neženat, Oskar se zamotal do podivné sítě dozoru a dohledu, to když se jeho konkubínám podařilo navzájem navázat spojení a – mezi námi děvčaty – si poskytovat informace o Oskarových činnostech, místech pobytu, příchodech a odchodech. Ano, ano, Oskar se ocitl v síti, a ačkoliv tušil o její existenci, nepodnikl nic, aby se z ní vymanil.

Letadlo s mírným drkotáním zvolna sestupovalo do nižších vrstev. Oskar v novinách nenašel jediný článek, který by byl napsán pod jeho vlivem. To ho trochu znepokojilo, znervóznilo. Vždycky, když v novinách – nebo kdekoliv jinde, někdy to bylo taky v jiných médiích, kde ho citovali či parafrázovali, samozřejmě, aniž by se obtěžovali uvést zdroj – našel stopu své publikační činnosti, popudilo ho to, protože měl za to, že jeho texty si nezaslouží, aby byly znevažovány kdejakým pisálkem, ale teď, když žádnou stopu nenašel, se taky necítil spokojen. Nebo byla snad ta nervozita způsobena tím poněkud drkotavým letem?

Letadlo s dalším drncáním přistálo.

Oskar vstal a ze zavazadlového prostoru vytáhl aktovku. Potom prošel letadlem, koridorem, a pasovou kontrolou. Měl rád tohle nové letiště, vyprojektované Normanem Fosterem. Vždycky, když tudy procházel měl pocit, že neprochází jen jedním z mnoha Fosterových úspěšně realizovaných projektů, ale přímo Fosterovým mozkem, jeho myšlením. Teď se tím ale nechtěl zdržovat, spěchal. Vzal si taxíka a jel rovnou k Esther. Tušil, že ho už bude čekat, ačkoliv jí svoji návštěvu nijak neavizoval. Na Betty, od které dnes časně ráno vyrazil, bylo spolehnutí. Nemýlil se.

• • •

Pobyt v síti nebyl Oskarovi nepříjemný. Koneckonců, byla to přece síť, kterou sám utkal. Kdyby o to stál, mohl se z ní kdykoliv vymanit, tím, že by řekl svým milenkám sbohem a adieu, a nebylo by ani nutné říkat to všem, stačilo by jedné z nich, čímž by se síť přetrhla a spojení přerušilo. Ale Oskar neměl nic takového v úmyslu, věděl, že by se mu to sice asi podařilo, ale jen dočasně, než by se zapletl do nové sítě, kterou by si na sebe zase sám utkal, nebo než by jeho milostnice vypátraly jeho novou známost a síť zacelily. Takhle mu to docela vyhovovalo.

V Hongkongu měl několik přednášek a pár konzultací. Když se večer vrátil, všiml si, že Esther má na stole rozprostřené noviny. „Už to opsali?“ zeptal se. „Nevím, podívej se,“ řekla Esther, která Oskarovu mánii hledat v každé větě a v každém slově vlastní

dílo dobře znala. Oskar se posadil za stůl, přisunul si noviny a začetl se. Nic ze sebe tam sice nenašel, zato v nich byl článek jistého vydavatele literárního časopisu, kterého Oskar dobře znal. Oskar si článek přečetl. Článek byl o slavné minulosti Číny a o tom, že dnešní Čína nedosahuje její historické velikosti. Oskar znal autora článku jako opilce a člověka, který tahá peníze z každého, koho potká a teď, když četl tenhle článek, mu ty řeči o velikosti zněly jako vyložené žvásty. Znechuceně odstrčil noviny, přitáhnul si k sobě notebook začal brouzdat internetem. Po chvíli listování na to konečně narazil – v jedněch tchajwanských novinách vyšel úvodník, v kterém autor použil obratu ‚oproti očekávání. Stejného obratu použil Oskar ve svém článku, publikovaném nedávno také v tchajwanských, i když jiných novinách. To má jistě ode mne, pomyslel si. Zběžně prolistoval ještě několik dalších novin, ale na nic zajímavého už nenarazil. Nechal tedy noviny novinami a pustil se do přednášky, kterou měl přednést v indické Bombaji. Myslel přitom na Sherry, svoji šanghajskou známost, která se tentokrát bude muset obejít bez něho. Místo do Šanghaje poletí do Bombaje. Naposledy tam byl před několika lety. Tehdy jeho přednáška skončila trapasem, protože se ukázalo, že výsledky jeho tehdejšího výzkumu už všichni znají; když zjišťoval, jak je to možné, ukázalo se, že je jeho indická korektorka pod cizím jménem publikovala jako vlastní v jednom indickém časopise. Nebylo možné se divit současné Oskarově podezřívavosti.

Oskarova indická mise tentokrát ale skončila docela jinak. Oskar měl úspěch a jakási místní sekta ho dokonce prohlásila za boha. Cestou zpátky do Tchaj-peje si Oskar zase četl noviny. Nečetl ale jen tak, spíš je pročítal, plánovitě, protože v nich hledal zprávy o svém referátu. Ale zaujalo ho něco jiného – hned na první stránce byla zpráva o sebevraždě známé herečky Dariny K. Bylo tam i několik fotografií; většina byla z doby, kdy Darina byla na vrcholu své slávy, v nejlepších letech. Na poslední fotografii bylo Darinino tělo po aktu. Darina ležela na lehátku. Na jejím těle sice nebylo vidět nic nenormálního, ale to mrtvé tělo ještě mladé ženy přece jen jaksi nenormálně působilo. Na ostatních fotkách byla Darina v různých kostýmech a vypadala kouzelně, a ani na té poslední nevypadala špatně. Její smrt udělala Oskarovi radost. Ne že by Darinu neměl rád, dokud ještě žila, spíš naopak, měl; byla to přece dobrá herečka. Ale sám kdysi uvažoval o sebevraždě a teď, když viděl její mrtvolu ho napadlo, jaká je to vlastně hloupost páchat sebevraždu. Prohlížel si ty fotografie a byl Darině vděčný, že mu pomohla zamítnout jedno řešení, které – jak si byl teď jistý – je zgruntu nesprávné. Měl pocit, jako by za něho někdo vyřešil rovnici. Maličkost, ale ptěší to, říkal si.

Oskar vystoupil na Tchaojüanském mezinárodním letišti, kde to bylo zaduchované až hrůza. Ani taxíka si nebral, aby nemusel vstupovat do kontaktu s řidičem, a namísto toho nasednul na autobus, který zastavoval nedaleko jeho domu. Zrušil všechny přednášky a několik následujících měsíců prakticky nevyšel ze svého bytu.

• • •

Když si Peko podávala přihlášku, řekli jí, že ji na školu přijmou, pokud doloží, že má dostatečné finanční zdroje, ze kterých bude platit školné. Z nadace, u které si Peko požádala o stipendiu, jí naopak napsali, že by jí stipendiu přidělili, pokud by jim doložila, že ji na nějakou školu přijali. Peko napsala oběma, ať se domluví. A oni se domluvili. Mohla tedy studovat a brát stipendium, to ale trvalo jenom první rok. Teď už byla zase bez příjmů. A protože Peko není žádný pako, rozhodla se věc řešit radikálně, aby se už nemusela dohadovat ‚s těmi idioty'. Jenomže profesor, kterého si jako budoucího živitele vybrala, najednou někam zmizel.

• • •

Oskarovi nějaký čas ještě chodily dopisy, a pak už jenom upomínky. Po nějakém čase

Zběžně prolistoval ještě několik dalších novin, ale na nic zajímavého už nenarazil. Nechal tedy noviny novinami a pustil se do přednášky, kterou měl přednést v indické Bombaji. Myslel přitom na Sherry, svoji šanghajskou známost, která se tentokrát bude muset obejít bez něho. Místo do Šanghaje poletí do Bombaje. Naposledy tam byl před několika lety.

Tak tedy ne už kopírovat, ale rovnou jednat, říkal si. Měl silný pocit viny, jako by na vraždě měl podíl. Jsem velmi dobrý ve velmi špatných věcech, připustil si. Nějaký čas se bál dotkout se pera. Vlastně klávesnice.

přestaly chodit i ty. Nakonec se i spamy začaly vyhýbat jeho e-mailové schránce. Oskar usoudil, že je čas vylézt.

• • •

Měl mnoho nových textů. Netvořil však jen vědecky, ale též umělecky. Jen ať si zkusí od něj opisovat! Požene je k soudu!!! Napsal třeba báseň:

Vše připraveno:
Škopíček na krev,
ubrousek, košerák...

A to už přicházejí
první koledníci.

Když ale potom, o něco později, poté, co byla báseň publikována, kohosi při koledě zabili, Oskar zavrhl uměleckou tvorbu. Tak tedy ne už kopírovat, ale rovnou jednat, říkal si. Měl silný pocit viny, jako by na vraždě měl podíl. Jsem velmi dobrý ve velmi špatných věcech, připustil si. Nějaký čas se bál dotkout se pera. Vlastně klávesnice.

• • •

Oskar se zase vrátil k svému oboru. A ačkoliv půlrok nepřednášel, v jarním semestru, který právě začínal, se mu sešlo dost studentů na to, aby mohl s výukou pokračovat. Mezi studenty byla i jedna nápadně hezká dívka, o které měl Oskar nejistý pocit, že ji už někde viděl. Divné ale bylo, že se mu zdálo, že to nebylo zde, v Tchaj-peji, ale v Hongkongu. Že by přestoupila? Nebo, že by se mu to skutečně jenom zdálo? My už víme, že to byla Peko, která není žádný pako, ale Oskar tohle nevěděl. Ačkoliv věděl téměř všechno o oboru, který vyučoval, věděl mnoho o světě obecně, zvládal pravidla umělecké tvorby, o Peko nevěděl dočista nic!

• • •

Trvá-li něco dlouho, může se začít zdát, že to bude trvat věčně. Jenomže nic netrvá věčně, a ani v síti se nedá houpat donekonečna, i když nějaký čas to nemusí být nepříjemné. A protože Peko není žádný pako, brzy se Oskarovi naskytla příležitost, aby s ní navázal kontakt. Stalo se to o přestávce mezi dvěma přednáškami, kdy Peko zůstala sedět ve třídě; Oskar se přiblížil k její lavici. Peko měla hlavu skloněnou nad knihou, kterou četla. Hlava byla až skoro u papíru, takže to vypadalo, jako by Peko ani nečetla očima, ale spíš nosem nebo jazykem. A když se jí Oskar zeptal, jestli už někdy předtím navštívila jeho přednášku, Peko sice zvedla hlavu, pak se ale ukázala jako pěkný pako, protože neodpověděla. Oskar si vzpomněl na své mládí, kdy se jako mladý vědecký pracovník pokoušel rozluštit záhadný nápis, vypálený uhlíkem do stehenní kosti jakéhosi zvířete. Nápis byl ve staré čínštině a když se to Oskarovi po třech letech usilovné práce konečně podařilo, dozvěděl se, že ‚idioti jsou vždycky neužiteční'. Od té doby uteklo už sice mnoho vody, Oskar si ten nápis ale stále pamatoval; vybavoval se mu vždycky v takovýchto chvílích, kdy se setkal s odmítavou reakcí nebo prostě jen jinou, než očekával. Pokračoval tedy sice ve vyptávání, jestli to nebylo v Hongkongu, ale v duchu už dospěl k hodnocení, že slečna je nejenom pitomá, ale patrně taky nahluchlá, což Peko ve své nešikovnosti podtrhla ještě tím, že zase neodpověděla. A tak to bylo všechno, co se kdy mezi Pekem a Oskarem odehrálo. Lenin se mýlil ve všem, pomyslel si Oskar.

• • •

O několik dnů později si Oskar v novinách povšiml inzerátu, ve kterém známý filmový režisér hledal obsazení pro svůj nový film. Z kuloárových řečí Oskar věděl, že herec, který ve filmu dosud hrál, s natáčením skončil, a to přesto, že mu byla nabídnuta značná částka jako prémie za dotočení. Oskara zajímalo, co je za tím.

Vydal se tedy hledat režiséra. Od něj se dozvěděl, že producent tentokrát požaduje, aby herec, který představuje hlavního hrdinu, během natáčení – stejně jako onen hlavní hrdina – zemřel, a to skutečně a doopravdy. „To snad ne," vykřikl Oskar, když se to dozvěděl. „Ale ano," ujistil ho režisér s úsměvem v široké, režisérské tváři, jako by na tom bylo něco veselého. Podcenil jsem míru lidské špatnosti, pomyslel si Oskar znechuceně. „A to je taky důvodem, proč tuto roli, ač je výborně placena, nikdo nechce vzít," vysvětloval režisér. „Není to proti zákonu?" zeptal se Oskar. Režisér pokrčil rameny: „Producent chce vydělávat, nestará se o zákony." „Neznalost zákona neomlouvá," upozornil ho Oskar. Režisér se zase usmál: „Znalost taky ne," řekl. Oskar o tom chvíli uvažoval. „Vezmu tu roli," řekl najednou. „Vezmete roli, ve které je kromě peněz také smrt honorářem?" divil se režisér, se špatně skrývanou radostí. „Ano," odvětil Oskar, tentokrát již bez zaváhání. Byl pevně rozhodnut.

Toho večera se Oskar postavil před zrcadlo. Sáhnul si na obličej a chvíli se ho prsty dotýkal, jako by se chtěl ujistit, že existuje. Ano, zatím ještě existoval. On, i jeho obličej.

• • •

Oskar odešel při natáčení filmu. Odešel navždy. Odešel při natáčení filmu, ačkoliv to, že jeho smrt byla skutečná, se z filmu nijak poznat nedalo.

Dan Prokop
Gruzie

Fotografie 1, 3, 5, 6, 7, 8 jsou diapozitivy vyvolané tzv. crossem. Ostatní normálním procesem.

1

Obr. 1–2–3

Gruzínská metropole Tbilisi je zvláštní, poničené město. Večer v něm v záplavě heren těžko najdete normální hospodu – Gruzínci často pijí doma. Ale před soumrakem, když se ulice vyprázdňují, připomínají části Tbilisi tajemné Druhé město Michala Ajvaze. Na opuštěných dvorech hrají slušně oblečené dívky kopanou, jako v scéně z hororů 70. let (Obr 1.); opuštěné a kdysi luxusní činžáky zvou k prozkoumání (Obr. 2) a pekařství utopená po gruzínsku na půl v suterénu připomínají alchymistickou dílnu z Meyrinkových povídek (Obr. 3).

2

3

Obr 4–5–6

Druhým nejznámějším městem Gruzie je Gori – rodiště Josifa Vissarionoviče Džugašviliho. Stalina připomíná název hlavní ulice (6) i obří socha (4, 5), vedle níž v srpnovém konfliktu dopadl jeden z ruských granátů. Zejména starší Gruzínci si Stalina váží – i při budování Napoleonova a Césarova impéria umírali lidé, vysvětloval mi 60letý major sovětské armády Vladimir Gogološvili, který jel v '68 s tanky do Československa. A „charašo člověk" byl prý i další gruzínský rodák, pověstný řezník z Ljublanky Lavrentij Berija.

5 (nahoře)

6 (dole)

7

Obr 7–8

Poblíž Gori leží skalní město Uplitsiche, jehož historie sahá do 5. století před Kristem a před kristianizací bylo důležitým centrem Gruzie. Z původních 700 skalních místností se zachovalo jen 150. Ke skalnímu městu vede porozpadlý most (8) ze sovětských časů a turisty tu spočítáte na prstech jedné ruky.

8

9

Obr 9–10

Dalším proslulým skalním městem je David Gareja na jiho-východních hranicích s Azerbajdžánem. Leží uprostřed pouště a dovést vás sem může jen gruzínský taxík. V Gruzii jezdí takřka výhradně Volhy, jejichž děsivou spotřebu taxikáři omezují tím, že při jízdě z kopce vypínají motor. Občas je nutno zastavit k opravě (9). Většina někdejší zeleně kolem Davida Gareji je spálená a v té zbývající šustí zmije (10). Víc než samotné skalní město jsou obdivuhodní mniši, kteří zde dodnes žijí.

Obr 11–12–13–14

(Na následující stránce.)

Fascinující je i potemnělé metro v Tbilisi, které vypadá jako starší a zanedbaná sestra toho pražského. Zastaralé turnikety nepřijímají peníze ani lístky, ale malé umělohmotné žetůnky. (12) V útrobách metra bují, i když méně než v Turecku, trhy a prodávají řezníci. (13) Kapela na snímku právě dohrála solidní interpretaci Wish You Were Here od Pink Floyd. (11)

10

11 (nahoře)

12 (dole)

13 (nahoře)

14 (dole)

15

Obr 15–16

Mezi Tbilisi a jezerem Parvani vede poněkud dobrodružné vlakové spojení. V metropoli na vlak čekají stovky cestujících s nákladem ovoce, jídla, pneumatik atd. (15) Naše místo v "kupé" obsadilo dvacet bedýnek rajčat. Vlak jel 100 km celých sedm hodin, i on stejně jako taxikáři při jízdě z kopce zcela vypínal motor a do protikopce vyjížděl setrvačností. Alterntivou jsou minibusy maršutky nebo stopování. (16)

16

17

Obr 17–18

Pohostinost původně arménských rodin u jezera parvani je přímo úměrná jejich chudobě. Bydleli jsme hned u dvou. Rodina anglistky a germanistky Nino neměla ani záchod a koupelnu. (17) Dost možná nejdelší a nejvydatnější hostinu v našem životě jsme se pokoušeli splatit kosením trávy. S naší technikou bychom ale zřejmě kosili ještě dnes.

18

19

20

Obr 19–20

Možná nejúžasnější místo Gruzie je Kavkaz, který začíná asi 100 km severně od Tbilisi. Románský kostel, který leží ve 2200 metrech nad mořem u města Kazbegi najdete na obálce průvodců. (19) K tůře na přilehlý Mt. Kazbek (5047 m) se dají infiltrovat skupinky českých či polských horolezců, foťák jsem nahoru nebral. V horském okolí Kazbegi leží údajně nejvýše položené vesnice v Evropě, k nimž se občas musíte prodírat stády krav. (20)

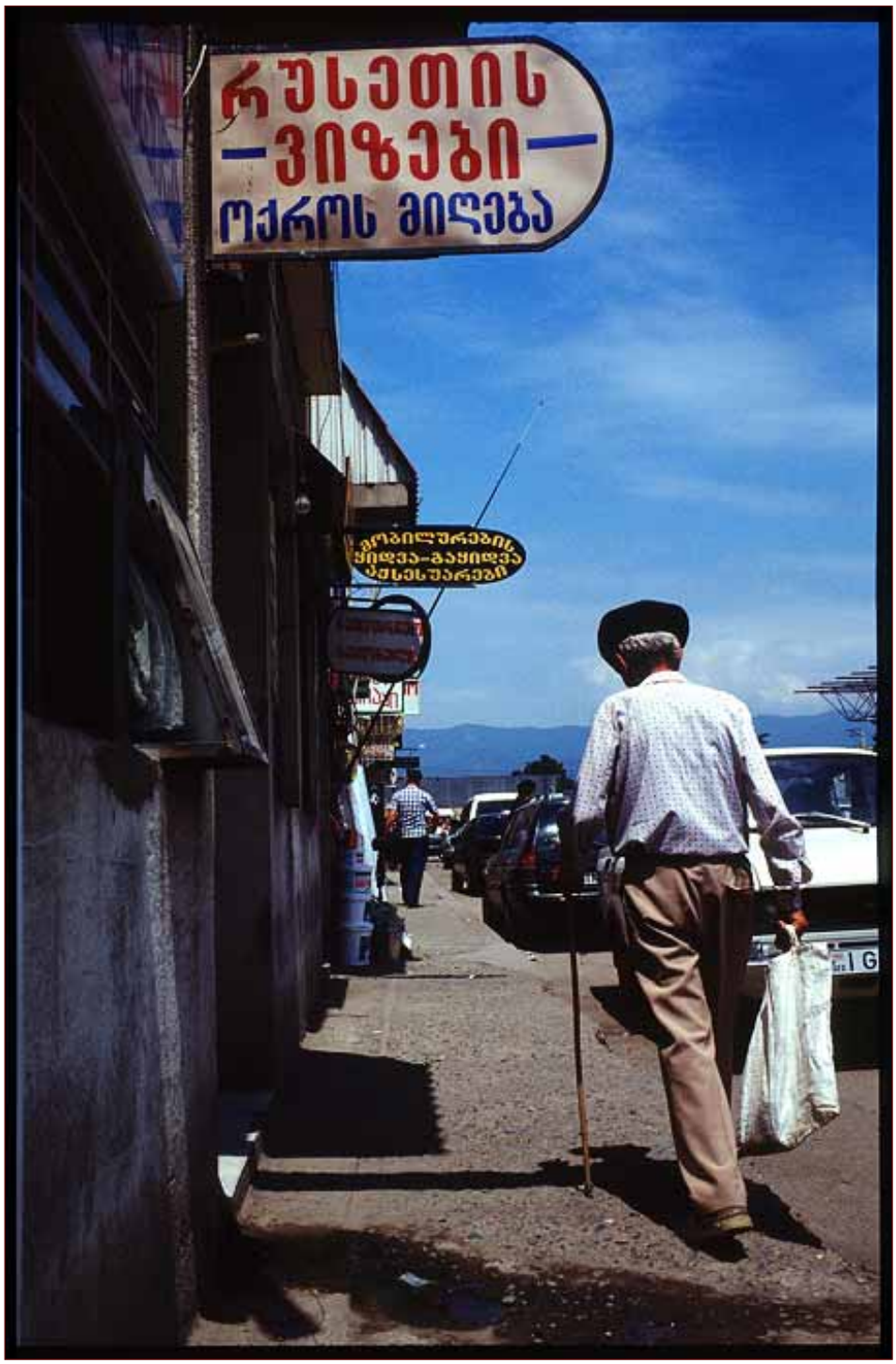

21

Obr 21–22–23

V Gruzii je dosud vysoká nezaměstnanost a obrovský podíl šedé ekonomiky. Zdravá zřejmě není ani demografická struktura obyvatelstva – na ulicích Tbilisi potkáváte neuvěřitelný počet starších lidí. Důchody českých seniorů jsou v porovnání s jejich luxusní. Například vysloužilý major Gogološvili bral měsíčně 130 lari, což po přepočtu měny i kupní síly dává tak 3 až 4 tisíce korun.

22

23

DOBRÁ ADRESA

V příštím čísle (vychází 1. července 2009) najdete:

Jakuba Šofara
ve všech jeho
podobách

Na shledanou příště!
Ne za pomente!